

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

> Retouradres Postbus 5807 2280 HV Rijswijk (ZH)

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Datum	
Nummer	Ontwerp van het besluit inzake aanvraag
Onderwerp	watervergunning offshore windturbinepark 'Q4-West'

---

1) AANHEF

De Minister van Infrastructuur en Milieu heeft op 12 april 2013 een aanvraag ontvangen van Eneco Wind B.V. (hierna: de initiatiefnemer) om een vergunning als bedoeld in hoofdstuk 6 van de Waterwet (Wtw) voor het verrichten van handelingen in een watersysteem.

Deze handelingen zien op het oprichten, in stand houden en verwijderen van een offshore windturbinepark, inclusief Interne bekabeling en offshore transformatorstation, in de EEZ, alsmede het kabeltracé vanaf het offshore transformatorstation tot aan de laagwaterlijn bij Wijk aan Zee (hierna: het aanlandingspunt).

De aanvraag voor de watervergunning betreft het gebruik maken van het rijkswaterstaatswerk de Noordzee door, anders dan in overeenstemming met de functie, daarin, daarop, daarboven, daarover of daaronder werkzaamheden te verrichten, werken te maken of te behouden, dan wel vaste substanties of voorwerpen te storten, te plaatsen of neer te leggen, of deze te laten staan of liggen, conform artikel 6.5 onder c van de Waterwet jo. artikel 6.13 lid 1 onder c en d van het Waterbesluit.

Het plaatsen van een Installatie in de Exclusieve Economische Zone zoals een offshore windturbinepark (inclusief offshore schakel- en transformatorstation en Interne bekabeling) en kabeltracé tot aan het aanlandingspunt is daarmee vergunningplichtig.

Daarnaast heeft de Initiatiefnemer in deze aanvraag aangevraagd om haar watervergunning voor windturbinepark Scheveningen Buiten, van 18 december 2009, met kenmerk WSV/2009-1227, in te trekken op voorwaarde dat de watervergunning voor windturbinepark Q4-West, van <datum>, met kenmerk <kenmerk>, onherroepelijk is geworden.

In de aanvraag van 12 april 2013 worden derhalve twee beslissingen gevraagd.

De aanvraag is geregistreerd onder nummer RWS-2013/21816.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

De aanvraag omvat de volgende stukken:

1. Aanvraag vergunning Waterwet windturbinepark Q4-West, d.d. 12 april 2013;
2. Milieu Effect Rapport Q4-West inclusief Passende Beoordeling en MARIN-studie, april 2013;
3. Addendum vergunningaanvraag windpark Q4 West notitie, mei 2013.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Gelet op het bepaalde in artikel 2 lid 2 jo. onderdeel D, 22.2 van het Besluit milieueffectrapportage is de onderhavige activiteit m.e.r.-beoordelingsplichtig. De initiatiefnemer heeft conform artikel 7.16 lid 3 Wm verklaard een MER te maken. Het MER vormt een integraal onderdeel van de aanvraag. Gelet op het bepaalde in artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn is een passende beoordeling (pb) opgesteld. De pb is een integraal onderdeel van het MER.

De aanvrager is bij brief met kenmerk RWS 2013/24931, d.d. 13 mei 2013 schriftelijk op de hoogte gebracht van het feit dat de aanvraag nog onvoldoende gegevens of bescheiden bevat om deze in behandeling te kunnen nemen en is in de gelegenheid gesteld om de ontbrekende gegevens of bescheiden binnen één week na de dagtekening van bovengenoemde brief aan de aanvraag toe te voegen.

De ontbrekende gegevens zijn op 16 mei 2013 ontvangen en geregistreerd onder nummer RWS/25790.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

2) BESLUIT

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Gelet op de bepalingen van de Waterwet, het Waterbesluit, de Waterregeling, de Algemene wet bestuursrecht en de hieronder vermelde overwegingen besluit de Minister van Infrastructuur en Milieu als volgt:

- De gevraagde vergunning als bedoeld in artikel 6.5 onder c van de Waterwet jo. artikel 6.13 onder c en d van het Waterbesluit aan Eneco Wind B.V. te Rotterdam te verlenen voor het gebruikmaken van het rijkswaterstaatswerk de Noordzee of de daartoe behorende beschermingszone door het realiseren van een windturbinepark, inclusief interne bekabeling en offshore transformatorstation, en kabeltracé tot aan het aanlandingspunt.
- alsmede wordt vergunning verleend voor het verwijderen van de windturbines, inclusief alle funderingen, interne bekabeling en het offshore transformatorstation, en het kabeltracé tot aan het landingspunt.
- alsmede wordt vergunning verleend voor een periode van 20 jaar, gerekend vanaf het moment dat de bouwperiode aanvangt, waarna aansluitend een periode van 2 jaar aanvangt voor het verwijderen of het laten verwijderen.
- alsmede de aanvraag deel uit te laten maken van de vergunning;
- alsmede de Watervergunning van windturbinepark Scheveningen Buiten van Eneco Wind B.V. bij besluit van 18 december 2009, met kenmerk WSV/2009-1227, inclusief alle wijzigingen, op grond van artikel 6.22 lid 3 onder a Waterwet, in te trekken onder de voorwaarde dat de watervergunning voor windturbinepark Q4-West van Eneco Wind B.V. bij besluit van <datum>, met <kenmerk> onherroepelijk is.
- alsmede aan de vergunning de volgende voorschriften te verbinden met het oog op de in artikel 2.1 van de Waterwet genoemde doelstellingen en de in artikel 6.11 lid 1 van de Waterwet genoemde belangen.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

3) VOORSCHRIFTEN

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Voorschrift 1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a) 'het bevoegd gezag', de Minister van Infrastructuur en Milieu (voor het gedeelte zeewaarts vanaf 1 km uit de Lowest astronomical tide (hierna: LAT) vertegenwoordigd door de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Zee en Delta (adres: Lange Kleiweg 34, Postbus 5807, 2280 HV Rijswijk (Z-H), voor het gedeelte landwaarts vanaf die 1 km uit de LAT en tot aan de duinvoet, vertegenwoordigd door de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat West-Nederland Noord (adres: Toekanweg 7, Postbus 3119, 2001 DC Haarlem).
- b) 'de aanvraag', de aanvraag van 12 april 2013 van een vergunning voor het oprichten, het in stand houden en het verwijderen van het windturbinepark Q4-West. De vergunningaanvraag bestaat uit:
  1. Aanvraag vergunning Q4-West, d.d. 12 april 2013;
  2. Milieu Effect Rapport Q4-West inclusief Passende Beoordeling en MARIN-studie, april 2013;
  3. Addendum vergunningaanvraag windpark Q4 West notitie, mei 2013.
- c) 'De installatie', een windturbinepark, genaamd 'Q4-West', bestaande uit 70 windturbines, één transformatorstation en de kabels tussen de windturbines onderling en tussen het transformatorstation. De referentieturbines zijn van het type Vestas V90 met een geïnstalleerd vermogen van 3 MW per turbine. Elke windturbine is geplaatst op een fundering bestaande uit een monopaal. Eén en ander is nader beschreven in de aanvraag.
- d) 'de bekabeling naar land', één hoogspanningskabel vanaf het transformatorstation tot aan het aanlandingspunt. Eén en ander is nader beschreven in de bij deze vergunning behorende aanvraag;
- e) 'de bouwperiode', de periode vanaf het eerste moment dat de bodem in beroering gebracht wordt door plaatsing van de installatie dan wel de bekabeling naar land tot aan het begin van de operationele periode;
- f) 'de operationele periode', de periode vanaf het eerste moment dat elektriciteit van de installatie door de bekabeling naar land gaat tot aan het begin van de verwijderperiode;
- g) 'de verwijderperiode', de periode vanaf het begin van demontage van de installatie tot de totale verwijdering van de installatie;
- h) De operationele periode als genoemd onder f, mag op grond van dit besluit niet langer dan 20 jaar duren, tenzij het bevoegd gezag na een gemotiveerd verzoek hiertoe anders beslist;
- i) 'de contactambtenaar', de voor deze vergunning aangewezen ambtenaar werkzaam bij de afdeling Vergunningverlening van Rijkswaterstaat Zee en Delta en op een later moment te specificeren, te bereiken via het algemene nummer telefoon 070-33 66 600. Buiten kantooruren is Rijkswaterstaat Zee en Delta bereikbaar via het Hydro Meteo Centrum Nederland (HMCN) 070-33 66 800 en/of faxnummer 070-39 51 724.
- j) 'de handhavingsambtenaar', de voor deze vergunning aangewezen ambtenaar werkzaam bij de afdeling Handhaving van Rijkswaterstaat Zee en Delta en voor het eerst in de aanbiedingsbrief bij deze vergunning gespecificeerd, te bereiken via de hierboven onder i genoemde contactgegevens;

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

- k) 'de Kustwacht', het Kustwachtcentrum, Postbus 10000, 1780 CA Den Helder, telefoon: 0900 - 0111 (alarmnummer) of 0223 - 542300 / 542603 (Duty Officer), fax 0223 - 658358, marifoon VHF 16, verdere informatie te vinden op website: www.kustwacht.nl;
- l) 'schriftelijk', per brief, per fax of per e-mail.
- m) 'de waterbeheerder', de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Zee en Delta, en de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat West-Nederland Noord.
- n) 'De Inspectie Leefomgeving en Transport' (ILT), Postbus 16191, 2500 BD Den Haag, telefoon: 088 - 489 00 00.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Voorschrift 2. Aanvraag

1. Alle activiteiten dienen conform de aanvraag te worden uitgevoerd, tenzij de aan deze vergunning verbonden voorschriften anders bepalen.

Voorschrift 3. Plaatsbepaling en vormgeving

1. De installatie is gelegen op het Nederlands deel van het continentaal plat en bevindt zich binnen de volgende posities (in UTM projectiezone 31N ED 50):

X	Y
582596	5843572
582679	5843439
582743	5843323
582812	5843186
582875	5843060
582904	5843004
582978	5842865
583005	5842812
583034	5842756
583124	5842589
583191	5842460
583223	5842406
583324	5842247
583383	5842140
583585	5837534
583333	5836052
582897	5834953
580535	5833806
580507	5833792
580480	5833776
580455	5833759
578549	5833990
582027	5842781

Tabel 1: coördinaten windturbinepark Q4-West

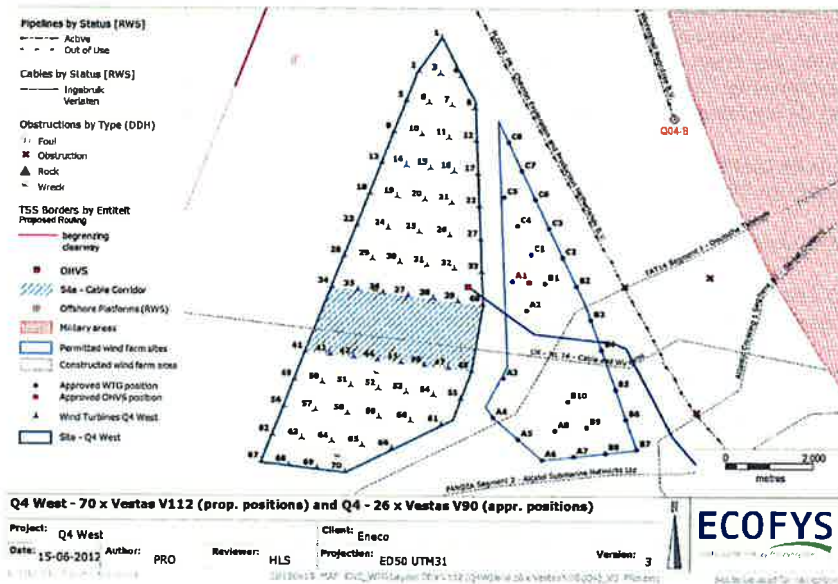

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

2. De windturbines en het transformatorstation zijn gelegen zoals weergegeven in de volgende figuur:

Datum
23 mei 2013

nummer
-2013/26265

Figuur 1: Contouren van Q4-West. 'De installatie' zoals bedoeld in lid 1 van dit voorschrift betreft het groen omliggende gebied, met daarin met getallen de posities van de turbines en in rood het transformatorstation. Het blauw omliggende gebied is het vergunde maar nog niet gerealiseerde windturbinepark Q4.

3. De windturbines dienen te worden geplaatst binnen de posities (in UTM projectiezone 31N ED 50) zoals weergegeven in bijlage 4 van het document 'Aanvraag vergunning Waterwet windturbinepark Q4-West'.
4. Het tracé van de bekabeling naar land dient te lopen vanaf het windturbinepark Q4-West tot de aanlanding bij Wijk aan Zee, zoals aangegeven in tabel 2 (coördinaten (in UTM projectiezone 31N ED 50):

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

X	Y
584755	5836894
586565	5836688
586846	5836574
587896	5834579
598887	5821963
603964	5819527
604577	5820170
605331	5820095
607599	5817758

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Tabel 2: Coördinaten knikpunten kabeltracé

5. Het transformatorstation bevindt zich op de volgende positie (in UTM projectiezone 31N ED 50):

X	Y
583235	5837951

Tabel 3: Coördinaten offshore transformatorstation

Voorschrift 4. Onderwateropname van de zeebodem voorafgaand aan de bouw

1. Tenminste 9 maanden voorafgaand aan de bouwperiode maakt de vergunninghouder een onderwateropname ('site survey') van de zeebodem op de locatie van de installatie en het kabeltracé om te bepalen of de bodem vrij is van obstakels.
2. Uiterlijk 3 maanden voordat het in het eerste lid bedoelde onderzoek wordt uitgevoerd, dient de vergunninghouder bij de waterbeheerder een schriftelijk voorstel hiertoe in. Dit voorstel dient te voldoen aan de uitgangspunten voor hydrografisch meetwerk conform de richtlijn van de International Hydrographic Organization (IHO) order 1 S44.
3. Het in het voorgaande lid beschreven onderzoeksvoorstel dient ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de waterbeheerder.
4. Zonder goedgekeurd onderzoeksvoorstel kan de bouwperiode niet aanvangen.
5. Alleen wanneer de onderwateropname is uitgevoerd conform het goedgekeurde voorstel, is er sprake van een geldige onderwateropname.
6. Binnen 3 maanden na beëindiging van de onderwateropname, doch uiterlijk 6 maanden voor aanvang van de bouwperiode, stuurt de vergunninghouder de waterbeheerder een volledige schriftelijke eindrapportage van de onderwateropname.

Voorschrift 5. Onderzoek bodemgesteldheid

1. Tenminste 9 maanden voorafgaand aan de bouwperiode voert de vergunninghouder een gedetailleerd onderzoek uit naar de bodemgesteldheid en bodemvormen ter plaatse van alle voorgenomen windturbinefundaties en

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

het transformatorstation waaruit blijkt dat de inrichting conform het Inrichtingsplan kan geschieden.

2. Uiterlijk 3 maanden voordat het in het eerste lid bedoelde onderzoek wordt uitgevoerd, dient de vergunninghouder bij de waterbeheerder een schriftelijk voorstel hiertoe in.
3. Het in het voorgaande lid beschreven onderzoeksvoorstel dient ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de waterbeheerder.
4. Alleen wanneer het bodemonderzoek is uitgevoerd conform het goedgekeurde voorstel, is er sprake van een geldig bodemonderzoek.
5. Zonder goedgekeurd bodemonderzoek kan de bouwperiode niet aanvangen.
6. Binnen 3 maanden na beëindiging van het bodemonderzoek, doch uiterlijk 6 maanden voorafgaand aan de bouwperiode, dient de vergunninghouder bij de waterbeheerder een schriftelijke eindrapportage met betrekking tot het voornoemde bodemonderzoek in. In de eindrapportage wordt aangegeven of de resultaten aanleiding geven voor het aanpassen van de posities van de turbines. Deze aanpassingen dienen te worden opgenomen in het Inrichtingsplan, conform voorschrift 9 lid 1.

Datum

23 mei 2013

Nummer

RWS-2013/26265

Voorschrift 6. Plaatsing en constructie van de windturbines en het transformatorstation

1. Tenminste 2 maanden voorafgaand aan de bouwperiode stelt de vergunninghouder zich door middel van een bankgarantie aan de Staat, of een ander door de Staat goedgekeurde zekerheidsstelling, garant voor voldoende middelen ten bate van de verwijdering, gedurende de gehele bouw-, operationele en verwijderperiode.
2. Tenminste 1 maand voorafgaand aan de bouwperiode worden in een door de vergunninghouder te initiëren overleg afspraken gemaakt tussen de vergunninghouder, de waterbeheerder en de Kustwacht over de te nemen maatregelen tijdens de bouwperiode. Partijen moeten het eens zijn over de afspraken en dienen deze vast te leggen in een gespreksverslag, voordat daadwerkelijk aan de bouw wordt begonnen.
3. Tenminste 1 maand voorafgaand aan de bouwperiode meldt de vergunninghouder, met verwijzing naar het nummer van deze vergunning, schriftelijk aan de handhavingsambtenaar en de Kustwacht:
  - a) de naam van alle in te zetten werkvaartuigen/ platforms, inclusief 'call sign' en contact details;
  - b) de dag waarop de werkzaamheden zullen beginnen en de verwachte duur daarvan;
  - c) de voor de vergunninghouder werkzame, 24 uur per dag bereikbare, contactpersoon (zie ook voorschrift 18, aanwijzing contactpersoon);
  - d) de door de vergunninghouder getroffen veiligheidsmaatregelen voor de scheepvaart.
4. Tenminste 3 maanden voorafgaand aan de start van de bouwperiode wordt door de vergunninghouder in een werkplan beschreven hoe en wanneer de heilwerkzaamheden plaatsvinden. Dit werkplan dient ter beoordeling en goedkeuring voorgelegd te worden aan de waterbeheerder. Zonder goedgekeurd werkplan mag de bouwperiode niet aanvangen.
5. Heilwerkzaamheden mogen niet plaatsvinden in de periode van 1 januari tot 1 juli.
6. In het Nederlands deel van de EEZ en TZ van de Noordzee mag gedurende één bouwseizoen steeds één windturbinepark geheid worden.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

7. De heiwerkzaamheden vinden plaats na goedkeuring van de waterbeheerder en nadat gebleken is dat aan de voorschriften in deze vergunning als genoemd onder voorschrift 9 is voldaan.
8. De waterbeheerder kan toestemming geven om af te wijken van het bepaalde onder lid 5 en 6 als hiertoe een gemotiveerde aanvraag is ingediend. De waterbeheerder betreft hierbij:
- a) de afstand tot andere windturbineparken en de vermijdingsafstand van zeehonden en bruinvissen tengevolge van heigeluid. Indien de vermijdingszone in voldoende mate samenvalt met die van het windturbinepark waarvoor al heiwerkzaamheden plaatsvinden, zulks ter beoordeling van de waterbeheerder, dan kan het bevoegd gezag toestemming verlenen voor de heiwerkzaamheden in hetzelfde bouwseizoen als bedoeld onder 6;
  - b) de in het inrichtingsplan opgenomen funderingswijze of voorstellen voor mitigatie van het heigeluid in relatie tot het terugbrengen van de vermijdingsafstand voor de zeehonden en bruinvissen;
  - c) de effecten op de voedselketen.
9. Gedurende de bouwperiode rapporteert de vergunninghouder wekelijks, of vaker indien de vergunninghouder of de waterbeheerder dat noodzakelijk acht, schriftelijk over de voortgang van de werkzaamheden aan de Kustwacht en de handhavingsambtenaar, onder vermelding van:
- a) de werkzaamheden van de afgelopen week;
  - b) de voorgenomen werkzaamheden van de komende week;
  - c) afwijkingen van de in lid 3 van dit voorschrift genoemde aspecten.
10. Tijdens de bouw van het park is een begeleidingsschip met VTS-operator aan boord aanwezig welke de omliggende scheepvaart volgt. Over de exacte werkzaamheden van dit schip en de eisen waaraan dit schip dient te voldoen worden voorafgaand aan de bouw afspraken met de Kustwacht en de ILT gemaakt.
11. Binnen 24 uur na afronding van alle werkzaamheden in de bouwperiode, meldt de vergunninghouder dit schriftelijk aan de handhavingsambtenaar en de Kustwacht.
12. De vergunninghouder doet na de plaatsing van de funderingen voor zowel de turbines als het transformatorstation zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen 6 maanden na voltooiing van de heiwerkzaamheden opgave aan de contactambtenaar over de exacte positie van de monopalen ('as build').
13. In het belang van de scheepvaart en de luchtvaart draagt de vergunninghouder er zorg voor, dat de in lid 12 bedoelde gegevens na instemming van de contactambtenaar ter kennis worden gebracht van de Dienst der Hydrografie – Bureau Inwinning (te bereiken via Info@hydro.nl) en de Inspectie Leefomgeving en Transport, directie Luchtvaart opdat de windturbines en het transformatorstation door genoemde diensten op luchtvaart- en zeekaarten kunnen worden aangegeven.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Voorschrift 7. Aanleg van de bekabeling naar land

1. Het scheepvaartverkeer dient tijdens de bouwperiode en bij eventuele reparatie van de kabels en de bekabeling naar land in de operationele periode zoveel mogelijk ongehinderd doorgang te kunnen vinden.
2. De vergunninghouder vraagt ten behoeve van eventuele maatregelen zoals omleiding van het verkeer ten minste vier weken voor de aanleg en reparatie van de bekabeling schriftelijk toestemming bij de Kustwacht en meldt het

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

voornemen aan de Dienst der Hydrografie – Bureau inwinning (te bereiken via info@hydro.nl) met een afschrift aan de handhavingsambtenaar onder vermelding van:

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

- a) een duidelijke omschrijving van de plaats der werkzaamheden;
  - b) de aard, de tijdsduur en omvang van de werkzaamheden door middel van een werkplan en tijdschema;
  - c) de te gebruiken vaartuigen;
  - d) een beschrijving van de in het belang van de scheepvaart te nemen maatregelen;
  - e) de dag waarop de werkzaamheden zullen beginnen;
  - f) de voor de vergunninghouder werkzame, 24 uur per dag bereikbare, contactpersoon;
  - g) afwijkingen van het onder b genoemde werkplan en tijdschema. Indien bijzondere omstandigheden hiertoe aanleiding geven, kan de Kustwacht een kortere termijn toestaan.
3. Wanneer de aanvang van de werkzaamheden niet op het aangegeven tijdstip kan plaatsvinden, maakt de vergunninghouder daar zo spoedig mogelijk tevoren schriftelijk melding van aan de Kustwacht en de handhavingsambtenaar.
  4. Tijdens het leggen van de bekabeling naar land en bij de uitvoering van grootschalig onderhoud aan de kabel(s) dient een daartoe opgeleide en gecertificeerde Noordzeeloods als 'VTS-operator' aan boord te zijn.
  5. De vergunninghouder rapporteert wekelijks schriftelijk over de voortgang van de werkzaamheden aan de Kustwacht en de handhavingsambtenaar, onder vermelding van:
    - a) de werkzaamheden van de afgelopen week;
    - b) de voorgenomen werkzaamheden van de komende week;
    - c) de positie van de diverse vaartuigen;
    - d) eventuele afwijkingen van het in lid 2, sub b genoemde werkplan en tijdschema.
  6. Binnen 24 uur nadat de werkzaamheden zijn beëindigd, meldt de vergunninghouder dit schriftelijk aan het Kustwachtcentrum en de handhavingsambtenaar.
  7. De vergunninghouder doet over het tracé van de bekabeling naar land z.s.m. doch uiterlijk binnen 6 maanden na voltooiing van de werkzaamheden opgave aan de contactambtenaar over de exacte ligging van de bekabeling naar land in horizontale en verticale posities t.o.v. de zeebodem ('as laid').
  8. In het belang van de scheepvaart draagt de vergunninghouder zorg, dat de in lid 7 bedoelde gegevens na instemming van de contactambtenaar ter kennis worden gebracht van de Dienst der Hydrografie – Bureau inwinning (te bereiken via Info@hydro.nl) opdat de bekabeling naar land door genoemde dienst op de zee kaarten van Nederland kan worden aangegeven.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Voorschrift 8. Diepteligging en gronddekking kabels

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

1. De vergunninghouder legt de bekabeling naar land aan op een diepte van tenminste 3 meter in de zeebodem voor dat deel van de kabels gelegen binnen 3 kilometer uit de kust (LAT), en tenminste 1 meter in de zeebodem voor dat deel van de kabels verder zeewaarts tot het transformatorstation, waarbij de natuurlijke bodemopbouw en gronddekking zoveel als mogelijk in stand zal worden gehouden. Bij kruising van vaargeulen dient de kabel minimaal 1 meter beneden de door de vaargeulbeheerder vastgestelde onderhoudsdiepte aangelegd te worden.
2. De vergunninghouder onderzoekt de horizontale ligging van de kabel (positie) en de verticale ligging van de kabel ten opzichte van de omringende zeebodem (dekking) jaarlijks door middel van een geldige onderwateropname waarbij de ligging van de kabel in het zeebed bepaald kan worden (bijvoorbeeld door middel van subbottom profiling).
3. Uiterlijk 3 maanden voordat de in lid 2 van dit voorschrift bedoelde survey wordt uitgevoerd, dient de vergunninghouder bij de waterbeheerder een schriftelijk voorstel hiertoe in. Dit voorstel wordt beoordeeld door de waterbeheerder. Zonder goedkeuring van het voorstel is de onderwateropname niet geldig.
4. Indien uit een in lid 2 van dit voorschrift bedoeld survey, of op enigerlei andere wijze, geconstateerd wordt dat op de kabel(s) minder dekking aanwezig is dan gespecificeerd in lid 1, meldt de vergunninghouder dit binnen 1 week aan de contactambtenaar. De contactambtenaar stemt vervolgens met de vergunninghouder af op welke wijze en binnen welke termijn overgegaan wordt tot het herstel van de vereiste dekking.
5. Binnen 3 maanden na beëindiging van de in het lid 2 bedoelde survey dient de vergunninghouder bij de waterbeheerder een schriftelijke eindrapportage in.
6. Wanneer na achtereenvolgende surveys blijkt dat de ligging van de kabel(s) stabiel is en de dekking op de kabel(s) ten minste in overeenstemming met lid 1 van dit voorschrift blijft, kan de contactambtenaar goedkeuren dat de frequentie van de controle op de kabel(s) wordt verminderd. Hiertoe dient de vergunninghouder schriftelijk te verzoeken.

Voorschrift 9. Inrichting en Certificering

1. Tenminste 6 maanden voor aanvang van de bouwfase dient de vergunninghouder een herzien inrichtingsplan, naar aanleiding van de resultaten uit het bodemonderzoek zoals beschreven in voorschrift 5, ter goedkeuring in bij de waterbeheerder.
2. Alleen na schriftelijke goedkeuring door de waterbeheerder is er sprake van een geldig inrichtingsplan.
3. Het is de vergunninghouder alleen toegestaan aan te vangen met de bouwperiode wanneer een geldig inrichtingsplan aan de contactambtenaar overlegd is.
4. Vergunninghouder is verplicht al het mogelijke te doen om te voorkomen dat mijnbouwvergunninghouders ten gevolge van het gebruik van de vergunning schade lijden. De vergunninghouder dient hiertoe rekening te houden met verleende winningsvergunning(en), in het bijzonder met een goedgekeurd winningsplan, in het herziene inrichtingsplan.
5. Voor het definitieve ontwerp van de installatie dient, specifiek voor elke windturbine en transformatorstation, inclusief mastconstructie en fundering,

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

een certificaat afgegeven te zijn door een bij de Raad van Accreditatie aangesloten certificeringsbureau.

6. De vergunninghouder dient elk certificaat, zoals beschreven in lid 5 van dit voorschrift, minimaal een maand voorafgaand aan de bouwperiode schriftelijk aan de contactambtenaar te overleggen.
7. Het is de vergunninghouder alleen toegestaan bouwwerkzaamheden uit te voeren aan constructies waarvoor een geldig certificaat, zoals beschreven in lid 5 van dit voorschrift, afgegeven is.
8. Voor eventuele wijzigingen in de constructie dient een certificaat te worden verkregen, zoals beschreven in lid 5 van dit voorschrift, en aan de contactambtenaar voorgelegd te worden, zoals beschreven in lid 1 en 2 van dit voorschrift.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Voorschrift 10. Aanvang van de operationele periode

1. Uiterlijk twee weken voor aanvang van de operationele periode meldt de vergunninghouder schriftelijk aan de directeur Kustwacht en het bevoegd gezag dat de installatie en de bekabeling naar land gereed zijn en wanneer de operationele periode aan zal vangen.

Voorschrift 11. Veiligheid

1. De vergunninghouder voorziet de installatie en de bekabeling naar land van controle-, waarschuwings- en besturingssystemen, inclusief de noodvoorziening voor het zowel ter plaatse als vanaf de wal kunnen bedienen en bewaken van de installatie.
2. De vergunninghouder draagt er zorg voor dat de elektrische installaties en de bekabeling naar land voldoen aan de norm NEN 1010 (Veiligheidseisen laagspanning) of een gelijkwaardige norm overeenkomstig de laatst geldende normen op dit terrein. De vergunninghouder draagt er zorg voor dat de bekabeling voldoet aan de norm NEN 1041 (Safety regulations for high voltage installations) of een gelijkwaardige norm overeenkomstig de laatst geldende normen op dit terrein.
3. De vergunninghouder draagt er zorg voor dat de installatie beveiligd is tegen blikseminslag volgens NEN 1014 (Bliksembeveiliging) of een gelijkwaardige norm overeenkomstig de laatst geldende normen op dit terrein.
4. Tenminste 1 maand voorafgaand aan de bouwperiode worden in een door de vergunninghouder te initiëren overleg afspraken gemaakt tussen de vergunninghouder, de waterbeheerder en de Kustwacht over de te nemen maatregelen bij calamiteiten.
5. De vergunninghouder overlegt tenminste 1 maand voorafgaand aan de bouwperiode schriftelijk een gedetailleerde uitwerking van het tot de aanvraag behorende calamiteitenplan waarin de onder lid 4 bedoelde afspraken terugkomen ter beoordeling voor aan de Kustwacht en de handhavingsambtenaar. Zonder goedgekeurd calamiteitenplan kan de bouwperiode niet aanvangen.
6. Het calamiteitenplan dient jaarlijks te worden herzien en zowel het eerste plan als de daaropvolgende herzieningen dienen schriftelijk goedgekeurd te worden door de Kustwacht en de waterbeheerder.

Voorschrift 12. Onderhoud

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

1. Onderhoud en reparatie vindt plaats volgens het door de vergunninghouder bij de vergunningaanvraag ingediende onderhoudsplan.
2. Onderhoud en inspecties worden uitgevoerd volgens de normen NEN EN 50110, (Bedrijfsvoering van elektrische installaties, Algemene bepalingen), NEN 3140 (Bedrijfsvoering van elektrische installaties, Aanvullende Nederlandse bepalingen voor laagspanningsinstallaties) en NEN 3840 (Bedrijfsvoering van elektrische installaties, Aanvullende Nederlandse bepalingen voor hoogspanningsinstallaties) of gelijkwaardige normen en overeenkomstig de laatst geldende normen op dit terrein.
3. Onderhoud en reparatie in afwijking van het onderhoudsplan als in het eerste lid bedoeld, meldt de vergunninghouder uiterlijk 1 maand van tevoren schriftelijk aan de waterbeheerder. Als sprake is van spoedeisende omstandigheden dan meldt de vergunninghouder dit onverwijld aan de waterbeheerder.
4. Bij (groot) onderhoud waarbij (kraan)schepen nodig zijn, geldt het gestelde in voorschrift 6 behoudens de leden 1 en 13.
5. De vergunninghouder overhandigt de contactambtenaar vanaf aanvang van de operationele periode jaarlijks een inspectierapport van het gepleegde onderhoud aan de installatie en de bekabeling.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Voorschrift 13. Verlichting, geluidssignalen en markering

1. De vergunninghouder overlegt tenminste 1 maand voorafgaand aan de bouwperiode schriftelijk een gedetailleerde uitwerking van het tot de aanvraag behorende verlichtingsplan aan de contactambtenaar.
2. Alleen na schriftelijke goedkeuring door de waterbeheerder is sprake van een geldig verlichtingsplan.
3. Het in lid 1 beschreven plan dient tenminste gedetailleerd in te gaan op de plaatsing van AIS-markering, radar-reflectoren, misthoorns en verlichting op de (buitenste) turbines.
4. Het is de vergunninghouder alleen toegestaan bouwwerkzaamheden uit te voeren wanneer deze in het bezit is van een geldig verlichtingsplan.
5. Het plan als bedoeld in lid 1 dient jaarlijks te worden herzien en voorgelegd te worden aan de waterbeheerder.
6. De vergunninghouder overhandigt de contactambtenaar vanaf aanvang van de bouwperiode jaarlijks een inspectierapport aangaande het naleven van het verlichtingsplan.

Voorschrift 14. In werking en buiten werking stellen van de windturbines

1. Indien een windturbine als gevolg van het optreden van een beveiliging buiten werking is gesteld, wordt de installatie pas weer in werking gesteld nadat de oorzaak (oorzaken) van het buiten werking stellen is (zijn) opgehouden te bestaan, dan wel doelmatig is (zijn) opgeheven.
2. De vergunninghouder beschrijft elk geval van het buiten werking stellen van een windturbine in het logboek, beschreven in voorschrift 15, waarbij de oorzaak en de oplossing van de oorzaak beschreven worden.
3. Tenminste 6 maanden voor aanvang van de operationele periode dient de vergunninghouder een schriftelijke procedure in, die geldt voor het stopzetten en weer opstarten van windturbines. In die procedurebeschrijving dient ook te worden omschreven onder welke omstandigheden de procedure in werking treedt (zoals bijvoorbeeld door de vergunninghouder in het geval van

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

technische defecten, zware storm of tijdens grote vogeltrek met verhoogde kans op vogelsterfte). Deze procedure moet in ieder geval worden gevolgd als de windturbines worden stopgezet of gestart bij de volgende gebeurtenissen:

- a) op last van de waterbeheerder;
  - b) ten gevolge van een bevel van de directeur Kustwacht, bijvoorbeeld bij SAR-operaties of ten gevolge van een verzoek van de managers van nabije mijnbouwplatforms ten behoeve van de veiligheid van het platform en/of het vliegverkeer.
4. De in het vorige lid bedoelde procedure behoeft de schriftelijke goedkeuring van de waterbeheerder en dient in overleg met deze te worden opgesteld.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Voorschrift 15. Logboek

1. Vanaf het van kracht worden van de vergunning houdt de vergunninghouder een logboek bij, waarin tenminste de volgende zaken opgenomen worden:
  - deze vergunning, alsmede overige relevante (publiekrechtelijke) besluiten;
  - de resultaten van de in deze vergunning voorgeschreven keuringen en/of metingen en registraties;
  - de (tussentijdse) resultaten van de in deze vergunning voorgeschreven onderzoeken;
  - de bevindingen van alle Inspecties (milieu, onderhoud, veiligheid, etc.);
  - datum, tijdstip en alle van belang zijnde gegevens (zoals tijdstip, tijdsduur, aard, hoeveelheid, oorzaak, plaats en windrichting) van voorgevallen incidenten met vermelding van de genomen maatregelen.
2. Het logboek zoals beschreven in lid 1 dient te allen tijde beschikbaar te zijn voor inzage door de waterbeheerder.

Voorschrift 16. Monitoring- en evaluatieprogramma

1. De vergunninghouder dient een gedetailleerde uitwerking van een monitoring- en evaluatieprogramma op te stellen en uit te voeren conform het gestelde in bijlage 1 behorende bij deze voorschriften.
2. De vergunninghouder overlegt het in lid 1 beoogde monitoring- en evaluatieplan schriftelijk voor aan de contactambtenaar ter beoordeling.
3. Alleen na schriftelijke goedkeuring door de waterbeheerder is sprake van een geldig monitoring- en evaluatieplan..
4. Het is de vergunninghouder alleen toegestaan bouwwerkzaamheden uit te voeren en het park operationeel te hebben wanneer deze in het bezit is van een geldig monitoring- en evaluatieplan.
5. Daar waar het geldige monitoring- en evaluatieplan vraagt om onderzoeken die plaats dienen te vinden voorafgaand aan de bouw dienen deze onderzoeken voltooid en gerapporteerd te zijn voor aanvang van de bouwperiode.
6. Eventuele wijzigingen in het monitoring- en evaluatieplan dienen schriftelijk ter goedkeuring aan de contactambtenaar voorgelegd te worden.
7. Tussen- en eindrapportages, alsmede de met het onderzoek verzamelde basisgegevens, conform bijlage 1 van deze vergunning overlegt de vergunninghouder schriftelijk aan de contactambtenaar ter beoordeling.
8. Alleen na schriftelijke goedkeuring door de waterbeheerder is sprake van een geldig tussen- of eindrapport.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

9. De waterbeheerder kan naar aanleiding van (tussen)resultaten van het monitoring- en evaluatieplan aanvullende eisen gericht op het mitigeren van de voorkomende effecten stellen.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Voorschrift 17. Verwijdering

1. Tenminste 2 maanden voorafgaand aan de verwijderperiode worden in een door de vergunninghouder te initiëren overleg afspraken gemaakt tussen de vergunninghouder, de waterbeheerder en de Kustwacht over de te nemen maatregelen tijdens de verwijderperiode.
2. De vergunninghouder overlegt minimaal 1 maand voorafgaand aan de verwijderperiode schriftelijk een gedetailleerde uitwerking van het tot de aanvraag behorende verwijderingsplan aan de contactambtenaar ter goedkeuring.
3. Alleen na schriftelijke goedkeuring door de waterbeheerder is sprake van een geldig verwijderingsplan.
4. Het is de vergunninghouder alleen toegestaan verwijderwerkzaamheden uit te voeren wanneer deze in het bezit is van een geldig verwijderingsplan.
5. Eventuele wijzigingen in het verwijderingsplan dienen de contactambtenaar ter goedkeuring voorgelegd te worden.
6. De vergunninghouder verwijdert de installatie binnen 24 maanden na beëindiging van de operationele periode conform het bij deze vergunning behorende verwijderingsplan en de nadere uitwerking daarvan, zoals beschreven in lid 2.
7. De vergunninghouder verricht binnen 3 maanden na beëindiging van de verwijderperiode een onderwateropname conform de richtlijn van de International Hydrographic Organization (IHO) order 1 S44 om aan te tonen dat de zeebodem redelijkerwijs in oorspronkelijke toestand is en er geen resten op de zeebodem zijn achtergebleven als gevolg van de uitgevoerde activiteiten. De gegevens van de onderwateropname worden door de vergunninghouder overhandigd aan de waterbeheerder.
8. Tijdens de verwijdering van de installatie is een begeleidingsschip met VTS-operator aan boord aanwezig welke de omliggende scheepvaart volgt. Over de exacte werkzaamheden van dit schip en de eisen waaraan dit schip dient te voldoen worden voorafgaand aan de bouw afspraken met de Kustwacht gemaakt.

Voorschrift 18. Aanwijzing contactpersoon

1. De vergunninghouder wijst één of meerdere personen aan die in het bijzonder belast is (zijn) met het toezicht op de naleving van het bij dit besluit bepaalde of bevolene. De vergunninghouder deelt binnen 14 dagen nadat dit besluit in werking is getreden de waterbeheerder de naam, het adres, het telefoonnummer en het e-mail adres van degene(n) die door hem of vanwege hem is (zijn) aangewezen mee.
2. De vergunninghouder meldt eventuele wijzigingen van de in lid 1 bedoelde personen onmiddellijk aan de contactambtenaar.

Voorschrift 19. Handhaving

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

1. Een exemplaar van deze vergunning met bijbehorende tekening(en) moet steeds op de installatie of aan boord van het vaartuig dat de werkzaamheden begeleidt aanwezig zijn en aan de bevoegde Rijksambtenaren op hun verzoek worden getoond.
2. De vergunninghouder geeft gevolg aan een vordering van de waterbeheerder tot onmiddellijke stopzetting van windturbines of werkzaamheden, welke vordering ultsluitend kan worden gedaan in het kader van toezicht en handhaving van deze vergunning.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Voorschrift 20. Historisch belangrijke, archeologische vondsten

1. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden voorwerpen, sporen of overblijfselen worden aangetroffen welke, naar redelijkerwijs kan worden vermoed, van historisch, oudheidkundig of wetenschappelijk belang zijn, markeert de vergunninghouder de vindplaats en maakt onverwijld melding aan de handhavingsambtenaar en de directeur van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, t.a.v. drs. J. Opdebeeck, Postbus 1600, 3800 BP Amersfoort, telefoon 033-4217474 of 06-53343881, e-mail j.opdebeeck@cultureelerfgoed.nl. Meldingen kunnen tevens aan het Kustwachtcentrum worden doorgegeven (zie contactgegevens in voorschrift 1).

Voorschrift 21. Overdracht vergunning

1. De vergunninghouder mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de waterbeheerder de vergunning niet aan derden overdragen.

Voorschrift 22. Ongewoon voorval

1. Indien zich een ongewoon voorval voordoet of heeft voorgedaan, dienen onmiddellijk maatregelen te worden getroffen die redelijkerwijs kunnen worden verlangd, om nadelige gevolgen zoveel mogelijk te beperken en ongedaan te maken ten aanzien van:
  - het veilig en doelmatig gebruik van het oppervlaktewaterlichaam of bijbehorende kunstwerken overeenkomstig de daaraan toegekende functies,
  - de ecologische toestand van het oppervlaktewaterlichaam, en
  - het kustfundament.
2. De vergunninghouder meldt een dergelijk ongewoon voorval zo spoedig mogelijk aan de waterbeheerder.
3. De vergunninghouder verstrekt aan de waterbeheerder tevens, zodra zij bekend zijn, de gegevens met betrekking tot:
  - de oorza(a)k(en) van het voorval en de omstandigheden waaronder het voorval zich heeft voorgedaan;
  - andere gegevens die van belang zijn om de aard en ernst van de gevolgen voor het waterstaatswerk van het voorval te kunnen beoordelen;
  - de maatregelen die zijn genomen of worden overwogen om de gevolgen van het voorval te voorkomen, te beperken en/of ongedaan te maken.
4. Binnen drie maanden na een dergelijk ongewoon voorval, moet de vergunninghouder aan de waterbeheerder informatie verstrekken over de maatregelen die worden overwogen om te voorkomen dat een zodanig voorval zich nogmaals kan voordoen.

Voorschrift 23. Mitigerende maatregelen bruinvissen in juli

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

1. Ter voorkoming van effecten op bruinvismoe­ders met kalf in de maand juli dienen voorafgaand aan het heien van de monopa­len en in het geval tijdens het heien van een monopaal een pauze optreedt van meer dan 10 minuten de volgende mitigerende maatregelen getroffen te worden:

- a) Marine Mammal Observers (MMO's) controleren gedurende een half uur voor het begin van de heiwerkzaamheden een gebied van 300 meter rondom de heilocatie op de aanwezigheid van bruinvismoe­ders met kalf. In het heiplan dient onderbouwd te worden welke methode voor de observatie wordt gebruikt en hoeveel MMO's hiervoor noodzakelijk zijn.

- b) Indien bruinvismoe­ders met kalf binnen het onderzoeksgebied worden waargenomen, wordt minimaal 20 minuten gewacht met het heien. In het heiplan dient vastgelegd te worden dat de MMO's het sein tot (her)start van de werkzaamheden geven en dat er, voordat dit sein is gegeven, niet wordt gestart met de heiwerkzaamheden. Ook dient in het heiplan vastgelegd te worden of en welke maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat bruinvismoe­ders met kalf tijdens de wachttijd in de richting van de heilocatie zwemmen.

- c) In aanvulling op hetgeen is genoemd onder 1 en 2 wordt tevens gebruik gemaakt van zogenaamde passieve akoestische monitoring. Dit in verband met dagdelen of weersomstandigheden dat visuele waarnemingen niet mogelijk zijn. De wijze van passieve akoestische monitoring en calibratie dient in het heiplan onderbouwd te worden.

- d) De heiwerkzaamheden vangen aan met een zogeheten "soft start". De duur en het vermogen van de "soft start" dient zodanig te zijn dat bruinvismoeder met kalf de gelegenheid hebben om naar een veilige locatie te zwemmen. In het heiplan dient duur en vermogen van de "soft start" onderbouwd te worden.

- e) De resultaten van de visuele waarnemingen van bruinvismoe­ders met kalf dienen uiterlijk eind augustus van het jaar, waarin de visuele waarnemingen zijn verricht, schriftelijk gemeld te worden aan het bevoegd gezag.

Datum

23 mei 2013

Nummer

RWS-2013/26265

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

4) AANVRAAG

Datum
23 mei 2013

4.1 Algemeen

Nummer
RWS-2013/26265

4.1.1 Aanleiding

Eneco Wind B.V. heeft een aanvraag ingediend voor een watervergunning voor windturbinepark Q4-West. Deze vergunning is ter compensatie van de capaciteit van de vergunning voor windturbinepark Scheveningen Buiten, die eveneens van Eneco Wind B.V. is maar niet meer gerealiseerd kan worden. Om die reden heeft de initiatiefnemer deze aanvraag ingediend en verzocht om haar watervergunning van windturbinepark Scheveningen Buiten in te trekken. De achtergrond hiervan is als volgt.

Naar aanleiding van de motie van Van Veldhoven (Tweede Kamer, vergaderjaar 2010 – 2011, 32 500 A, nr. 52) heeft staatssecretaris Atsma de vergunningen voor windturbineparken in het Nederlandse deel van de Noordzee verlengd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 000, nr. 58). Hiertoe heeft het Ministerie van Infrastructuur overlegd met vergunninghouders, de scheepvaartsector en andere belanghebbenden. Het doel van dit overleg was om tot een succesvol uitvoeringsstelsel voor het behouden van de vergunningen te komen, rekening houdend met de diverse belangen.

Bij het zoeken naar oplossingen is aansluiting gezocht bij een al lopend Initiatief om de scheepvaartroutes en het verkeersscheidingsstelsel voor de Nederlandse kust aan te passen. Dit initiatief was noodzakelijk om de scheepvaartveiligheid te verbeteren, de Nederlandse havens bereikbaar te houden en om voldoende ruimte voor 6000 MW wind op zee te realiseren. Het gezamenlijke proces van aanpassing van de scheepvaartroutes en verlenging van de vergunningen tot behoud ervan heeft geleid tot een voorstel om de scheepvaartroutes aan te passen. Deze aanpassing van de scheepvaartroutes heeft ertoe geleid, dat de vergunning voor het windturbinepark Scheveningen Buiten niet meer kan worden benut en derhalve moet worden ingetrokken.

4.2 Handelingen waarvoor vergunning wordt aangevraagd

De vergunning is aangevraagd voor het oprichten, in stand houden en verwijderen van windturbinepark Q4-West. Dit windturbinepark is gelegen in de EEZ, meer specifiek in de blokken Q4 en Q7 (conform blokindeling Mijnbouwwet), en ten westen van het vergunde maar nog niet gerealiseerde windturbinepark Q4.

Het windturbinepark heeft een totaal nominaal vermogen van 210 MW en bestaat uit 70 turbines van 3 MW van het type Vestas V90, één offshore transformatorstation, dat gelegen is in het windturbinepark en de kabels tussen de windturbines onderling en tussen het transformatorstation. De windturbines en het offshore transformatorstation worden gefundeerd op monopalen.

De bekabeling naar land bestaat uit één hoogspanningskabel vanaf het offshore transformatorstation tot aan het aanlandingspunt bij Wijk aan Zee. De aanlanding en het kabeltracé over land vormen geen onderdeel van deze aanvraag.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Deze handelingen zijn vergunningplichtig op grond van artikel 6.5 onder c Waterwet jo. artikel 6.13 onder c en d van het Waterbesluit.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

4.2.1 Beschrijving van het oppervlaktewaterlichaam waarin de handelingen plaatsvinden

De activiteit vindt plaats in de Nederlandse Exclusieve Economische Zone van de Noordzee. De Noordzee is een randzee van de Atlantische Oceaan in Noordwest-Europa, met een gemiddelde diepte van 94 meter. Ten zuiden van de Doggersbank bedraagt de diepte doorgaans minder dan 50 meter. De zee wordt aan drie zijden door land begrensd en opent zich trechtervormig naar de Noordoostelijke Atlantische Oceaan. De Noordzee is een belangrijke schakel in scheepsroutes en dient als verbinding tussen Europa en de andere wereldmarkten. Daarnaast zijn er nog vele veerverbindingen tussen de landen rond de Noordzee. De zuidelijke Noordzee is, samen met het aangrenzende Kanaal, de drukst bevaren scheepvaartregio ter wereld.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

5) TOETSING VAN DE AANVRAAG AAN DE DOELSTELLINGEN VAN HET WATERBEHEER

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

De Waterwet omschrijft in artikel 6.21 in samenhang met artikel 2.1 het toetsingskader voor de beslissing op de aanvraag. In artikel 2.1 van de Waterwet zijn de algemene doelstellingen aangegeven die richtinggevend zijn bij de uitvoering van het waterbeheer:

- a) voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste;
- b) in samenhang met de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen, en
- c) de vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

Deze doelstellingen vormen in onderlinge samenhang het toetsingskader bij vergunningverlening. Een vergunning wordt geweigerd indien de doelstellingen van het waterbeheer zich tegen vergunningverlening verzetten en het niet mogelijk is om de belangen van het waterbeheer door het verbinden van voorschriften of beperkingen voldoende te beschermen.

De doelstellingen zijn geconcretiseerd via normen en beleid ten aanzien van veiligheid, waterkwantiteit, waterkwaliteit en maatschappelijke functievervulling door watersystemen. De uitwerking hiervan vindt plaats in de Waterwet, in aanvullende regelgeving zoals het Waterbesluit en de Waterregeling, in water- en beheerplannen op grond van hoofdstuk 4 van de Waterwet en in beleidsregels. De vastgestelde normen en het beleid zijn richtinggevend bij de toetsing of een aangevraagde handeling verenigbaar is met de doelstellingen voor het waterbeheer. Hieronder volgt een beschrijving van het beleid waarmee bij het beoordelen van de vergunningaanvraag rekening is gehouden.

Bij de beoordeling van de vergunningaanvraag richt het bevoegd gezag zich volgens het hierboven beschreven toetsingskader op de effecten van het initiatief op de vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen. Deze functies betreffen scheepvaart, natuur (ecologie), kabels en leidingen, zand- en schelpwinning, visserij, alsmede mijnbouw en helikopterveiligheid.

De effecten op waterveiligheid, waterkwantiteit en waterkwaliteit spelen geen rol bij dit besluit.

Aan de hand van het in dit hoofdstuk beschreven toetsingskader volgt in de paragrafen 5.1.2 en 5.1.3 de toetsing van de aanvraag aan de doelstellingen van het waterbeheer.

De in deze vergunning voorgelegde voorschriften komen voort uit de overwegingen omtrent scheepvaartveiligheid, mijnbouw en helikopterveiligheid, kabels en leidingen en natuur (ecologie).

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

5.1 Beoordeling voor wat betreft het gebruik maken van een rijkswaterstaatswerk en/of bijbehorende beschermingszone

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

5.1.1 Regelgeving en beleid

De hoofdlijnen van het nationale waterbeleid ten aanzien van veiligheid en het doelmatig gebruik van waterstaatswerken zijn vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP), planperiode 2009-2015. Daarnaast biedt de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) een belangrijk inzicht voor de ruimtelijke nationale opgaven voor de Noordzee.

In de SVIR is aangegeven dat wordt ingezet op voldoende ruimte op termijn voor 6000 MW windenergie op zee. Deze doelstelling is in het Nationaal Waterplan als volgt uitgewerkt:

“Het kabinet geeft binnen de internationale kaders prioriteit aan activiteiten die van nationaal belang zijn voor Nederland: Duurzame (wind)energie: ruimte voor 6000 Megawatt windenergie op de Noordzee in 2020 (minimaal 1000 km²), voorwaarden scheppen voor verdere (internationale) doorgroei na 2020”.

Voor de Noordzee is het beleid, zoals dat in het Nationaal Waterplan is opgenomen, nader gebiedsspecifiek uitgewerkt in de Beleidsnota Noordzee, het Integraal Beheerplan (IBN) en de Beleidslijn kust (2007).

Het IBN en de Beleidsnota Noordzee bevatten een integraal toetsingskader voor vergunningverlening voor activiteiten op de Noordzee.

Eveneens houdt het bevoegd gezag in het afwegingskader bij de vergunningverlening rekening met het voorzorgsbeginsel. Het voorzorgsbeginsel houdt in dat preventieve maatregelen genomen dienen te worden wanneer er redelijke gronden tot bezorgdheid bestaan, dat de activiteit schade toebrengt aan het milieu, de gezondheid van de mens of ander rechtmatig gebruik. Volgens het IBN geldt het voorzorgsbeginsel voor alle activiteiten op de Noordzee en is een belangrijk uitgangspunt bij de planning en ontwerp van voorgenomen activiteiten op zee.

De Beleidsregels

Op 21 december 2004, Staatscourant nr. 252, zijn de ‘Beleidsregels inzake toepassing Wet beheer rijkswaterstaatswerken op installaties in de exclusieve economische zone’ (hierna: de Beleidsregels) vastgesteld. In de Beleidsregels is het toetsingskader van de Waterwet nader uitgewerkt.

Conform artikel 6.10 van de Waterwet juncto artikel 8 lid 1 van de Beleidsregels verbiedt de Minister in een gebied rondom een windturbinepark, de toegang tot een veiligheidszone, waarbij elk punt op de grens van de veiligheidszone van ten hoogste 500 meter verwijderd is van een overeenkomstig punt op de buitengrens van het windturbinepark. Artikel 8 lid 2 van de Beleidsregels is van overeenkomstige toepassing.

Met de ‘Wijziging Beleidsregels inzake de toepassing van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken op installaties in de exclusieve economische zone’ (Stc.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

2008/67) is sinds 1 april 2008 op de vergunningverlening van windturbineparken in de EEZ een moratorium van toepassing. Met dit moratorium is het uitgiftestelsel voor nieuwe initiatieven voor windenergie gesloten.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Bij besluit van 11 december 2009 (Stc. 2009/19704) van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat houdende wijziging van beleidsregels, circulaire en overige beleidsdocumenten met het oog op de invoering van de Waterwet zijn de Beleidsregels gewijzigd en daarmee van toepassing verklaard op de Waterwet.

MER en pb

Aan de hand van het Integrale afwegingskader uit het IBN 2015 toetst het bevoegd gezag of het milieu- en natuurbelang aan vergunningverlening in de weg staat.

Gelet op het bepaalde in artikel 2 lid 2 jo. onderdeel D, 22.2 van het Besluit milieueffectrapportage is een milieueffectrapport (hierna: MER) opgesteld. Het MER vormt een integraal onderdeel van de aanvraag. Gelet op het bepaalde in artikel 6 lid 3 van de Habitatrictlijn is een passende beoordeling (pb) opgesteld. De pb is een integraal onderdeel van de MER.

Crisis- en herstelwet

Op grond van artikel 1.1 lid 1 sub a Crisis- en herstelwet (hierna: 'Chw') is op dit besluit de Chw van toepassing. Dit heeft onder meer tot gevolg dat een niet tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan geen beroep kan instellen tegen dit besluit (art. 1.4 Chw). Verder dienen bij het instellen van beroep de gronden van het beroep direct te worden opgenomen. Er kan geen zogeheten pro forma beroep worden ingediend.

5.1.2 Overwegingen t.a.v. de maatschappelijke functievervulling door watersystemen.

Het Nationaal Waterplan kent aan de Rijkswateren verschillende gebruiksfuncties toe die specifieke eisen stellen aan het beheer of gebruik van het betreffende rijkswater. De functies zijn nader uitgewerkt in het Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW). Voor de Noordzee gelden de volgende functies die van belang zijn voor de onderhavige watervergunning:

- Ecologie
- Mijnbouw en helikopterveiligheid
- Scheepvaart
- Kabels en leidingen
- Zand- en schelpenwinning
- Visserij

In de hiernavolgende overwegingen worden bovengenoemde functies nader besproken.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

In het MER zijn ook de effecten op morfologie beschreven. Het bevoegd gezag heeft hiervan kennisgenomen en overwogen dat de effecten van het windturbinepark en kabeltracé geen onaanvaardbare gevolgen hiervoor heeft.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

5.1.2.1 Ecologie

5.1.2.1.1 Ligging Q4-West

De situering van het thans aangevraagde windturbinepark Q4-West heeft betrekking op de locatie zoals beschreven in paragraaf 4.2 van dit besluit. Het dichtstbijgelegen Natura 2000-gebied, 'Noordzeekustzone'.

De Waddenzee, Voordelta, Vlakte van de Raan, Klaverbank, Doggersbank, Oosterschelde en Westerschelde & Saeftinghe zijn andere Natura 2000-gebieden waarop Q4-West direct invloed op kan uitoefenen. In de huidige situatie komen ter plaatse tal van organismen voor die beïnvloed kunnen worden door aanleg, exploitatie en ontmanteling van het windturbinepark. (Samenvatting MER, passende beoordeling blz. 27)

Op zeer grote afstand kunnen er ecologische relaties zijn tussen Natura 2000-gebieden en Q4-West, zodat bij de beoordeling van de effecten van de aanvraag met deze relaties nadrukkelijk rekening gehouden moet worden¹. Deze effecten dienen daarom bij de overwegingen ten aanzien van deze aanvraag betrokken te worden.

5.1.2.1.2 Het MER

Vanwege de omvang van het onderwerp ecologie in het MER worden hier slechts de voor de besluitvorming belangrijkste conclusies uit het MER samengevat.

Vogels

Effecten op vogels kunnen in de operationele fase plaatsvinden door aanvaringen, barrièrewerking en habitatverlies. Van de effecten lijkt het aspect aanvaringen relatief de meeste risico's met zich mee te brengen. Deze effecten blijven volgens het MER beneden de, in het ORNIS-criterium gehanteerd, 1% additionele sterfte ten opzichte van de natuurlijke sterfte². De inschatting is dat de aanvaringsgetallen van het geplande windturbinepark Q4-West geen significant effect zal hebben op de populaties van de aanwezige vogelsoorten. Voor habitatverlies worden de effecten als negatief ingeschat. Het negatieve effect van barrièrewerking wordt ingeschat als beperkt (MER blz 60 e.v.). Effecten als gevolg van de aanleg van het windturbinepark zijn voor vogels tijdelijk en beperkt negatief.

¹ Bijvoorbeeld in het geval van vogelsoorten die als broedvogel zijn beschermd in Natura 2000-gebieden en die tijdens het foerageren in aanraking kunnen komen met het windpark. De ingreep heeft alleen effect op die vogelsoorten waarvan de kolonies zich voldoende nabij het plangebied bevinden en die tijdens het foerageren in aanraking met het windpark kunnen komen. Hierbij gaat het dan om de indirecte effecten van het windpark op broedende vogels uit de Natura 2000-gebieden.

² Volgens dit criterium, opgesteld door het ORNIS comité, moet iedere additionele sterfte van minder dan één procent van de totale jaarlijkse sterfte aan de betrokken populatie (gemiddelde waarde) als niet significant worden beschouwd. Het Hof van Justitie gebruikt dit criterium als maatstaf om te beoordelen of sprake kan zijn van significantie (o.a. zaak C-79/03 (Commissie/Spanje)).

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Bodemdieren & vissen

In het MER worden alleen tijdelijk negatieve effecten op bodemdieren verwacht. Vanwege de aanwezigheid van de funderingen (hardsubstraat) wordt een toename van biodiversiteit, dichtheden en biomassa verwacht.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

In het MER wordt gesteld dat tijdens de aanlegfase vissen tijdelijke en permanente negatieve effecten kunnen ondervinden ten gevolge van het heien. In het ergste geval treedt directe mortaliteit op. Het gebied waarbinnen deze effecten optreden is echter verwaarloosbaar klein ten opzichte van het gehele leefgebied van de vissen. Van het operationele windturbinepark wordt verwacht dat het geen hinder oplevert voor vissen (MER blz. 129 e.v.).

Zeezoogdieren

Zeezoogdieren zullen vooral tijdens de aanleg hinder ondervinden van onderwatergeluid als gevolg van heilwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van fundaties. Effecten die mogelijk kunnen optreden zijn vermijding en tijdelijke en permanente gehoordrempelverschuiving³. Vermijding vindt plaats over de grootste afstanden. Afhankelijk van hun positie in de waterkolom is de afstand waarover bruinvissen vermijding kunnen vertonen 10-27 km⁴,⁵ vanaf de heillocatie. Voor zeehonden is dat 5-15 km vanaf de heillocatie. De effecten in de gebruiksfase zijn gering.

In het MER wordt aangegeven dat op voorhand niet is uit te sluiten dat de effecten op zeehonden en bruinvissen kunnen leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden (MER, blz 148). Deze effecten zijn nader onderzocht in de passende beoordeling.

Cumulatie andere offshore windturbineparken

Conform de Notitie Reikwijdte & Detailniveau zijn in het kader van het MER de cumulatieve effecten van de reeds vergunde windturbineparken onderzocht. In dit cumulatieve scenario bedraagt het geïnstalleerd vermogen waarvoor de effecten zijn onderzocht maximaal 3283 MW.

Met betrekking tot sterfte onder vogels blijft voor vrijwel alle soorten en soortgroepen alle additionele sterfte onder de 1%. Uitzondering hierop is de Kleine mantelmeeuw (ca. 2,5% (MER)). Effecten op Kleine mantelmeeuwen en andere kolonievogels afkomstig uit beschermde broedkolonies zijn nader onderzocht in de passende beoordeling. Het mogelijke habitatverlies voor verstoringgevoelige soorten zoals alkachtigen, Jan van gent en Noordse stormvogel bedraagt ongeveer 0,7% van het totale NCP. Ten opzichte van de omvang van het leefgebied van deze soorten (zuidelijke Noordzee) is het habitatverlies nog kleiner (MER, blz 80 e.v.).

³ Als gevolg van een tijdelijke gehoordrempelverschuiving kunnen de zeezoogdieren tijdelijk minder goed horen.

⁴ Als gevolg van golfwerking dooft onderwatergeluid net onder het wateroppervlak relatief snel uit. Onderwatergeluid verspreidt zich daardoor net onder het wateroppervlak minder ver dan net boven de zeebodem. Dicht onder het wateroppervlak zijn daarom verstoringafstanden voor zeezoogdieren kleiner dan dicht boven de zeebodem.

⁵ De effectafstanden zijn berekend middels een scenario met de meest waarschijnlijke lokale (weer)condities.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Voor bodemdieren en vissen treden geen cumulatieve effecten op vanwege het lokale karakter en beperkte omvang van de effecten. Bij zeezoogdieren kunnen effecten van het helen van funderingen zowel in tijd als ruimte cumuleren (MER, blz 153).

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Leemtes in kennis

Met betrekking tot vogels ontbreekt kennis van verspreiding van vogels op zee. Er is onduidelijkheid over het aantal en de soorten die het plangebied en omgeving aandoen.

De belangrijkste leemten in kennis met betrekking tot onderwaterleven zijn gerelateerd aan onderwatergeluid en de effecten daarvan op zeezoogdieren (MER blz. 251)

5.1.2.1.3 Passende beoordeling

Bij de aanvraag voor de watervergunningen van het windturbinepark Q4-West is een passende beoordeling ingediend. In het MER wordt geconcludeerd dat voor vogels en onderwaterleven niet op voorhand kan worden uitgesloten dat er significante effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen binnen Natura 2000-gebieden. Hiervoor heeft een nadere analyse op significantie plaatsgevonden in de passende beoordeling.

De passende beoordeling is gebaseerd op de Deltares rapporten "Handreiking Passende Beoordeling" (rapport nr. Z4513, juni 2008)⁶ en "Update handreiking Passende Beoordeling" (rapport nr. 1205107-000-ZKS-0018). Daarnaast is voor de effecten van onderwatergeluid op zeezoogdieren gebruik gemaakt van inzichten uit de 'Werkgroep Onderwatergeluid'⁷.

In de door de aanvrager ingediende Passende Beoordeling windturbinepark Q4-West zijn de hieronder volgende bevindingen opgenomen ten aanzien van de significantie van de effecten van de bouw, exploitatie en verwijdering van het windturbinepark.

In de passende beoordeling wordt allereerst geconcludeerd dat er geen zodanige effecten optreden op fytoplankton, bodemfauna, habitattypen, vleermuizen en

⁶ Prins, T.C., Twisk, F., van den Heuvel-Greve, M.J., Troost, T.A. & van Beek, J.K.L. 2008. Development of a framework for Appropriate Assessments of Dutch offshore wind farms, rapport nr. Z4513 en A.R. Boon, S. Dirksen, M.F. Leopold & A. Brenninkmeier. 2012. A methodological update of the Framework for the Appropriate Assessment of the ecological effects of Offshore Windfarms at the Dutch Continental Shelf. Deltares report 1205107-000. De uitkomst van deze rapporten is dat het niet mogelijk is op voorhand significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden uit te sluiten. Bovendien blijkt uit het rapport dat het wel mogelijk is een inschatting te maken van de gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Een passende beoordeling voor de inschatting van de effecten op Natura 2000-gebieden op grond van de Habitatrichtlijn is daarmee noodzakelijk en moet onderdeel uitmaken van de vergunningaanvraag. De rapporten zijn te downloaden via www.noordzeeloket.nl
⁷ De Werkgroep Onderwatergeluid is op initiatief van Rijkswaterstaat Zee en Delta (toenmalig Dienst Noordzee) begin 2013 opgericht. Deelnemende experts zijn afkomstig van Rijkswaterstaat, DGRW, TNO, SEAMARCO, IMARES, Arcadis en HWE. De werkgroep stelt zich tot doel op grond van de meest recente inzichten uit onderzoek te komen tot een breed gedragen redeneerlijn voor het inschatten van effecten van heigeluid op zeezoogdieren.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

vissen, dat significante effecten op Natura 2000-gebieden (via externe werking) mogelijk zijn.

Datum
23 mei 2013

De effecten op vislarven, zoogdieren en vogels zijn in de passende beoordeling wel nader beschouwd. De bevindingen zijn in onderstaande alinea's weergegeven.

Nummer
RWS-2013/26265

Reductie vislarven

In het Deltares rapport "Handreiking passende beoordeling" (Prins et al., 2008) wordt een vislarvenmodel gebruikt om het effect van heien op de aanvoer van vislarven te berekenen.

Hieruit blijkt dat de effecten het grootst zijn voor de Noordzeekustzone. Daar is een afname in de larvenaankomst van ca. 8% voor Schol; voor Haring bedraagt de afname ca. 13%. Voor Tong is de afname lager vanwege een kleinere ingreep-effect relatie (mortaliteit tot 400 meter in plaats van 1.000 meter). De sterkste afname wordt door het model voorspeld voor de centrale Noordzee, ca. 2 %. Voor de Noordzeekustzone en de Waddenzee is een lager effect berekend, ca 1%.

Doorwerking juvenielen en kinderkamerfunctie

De Waddenzee heeft een belangrijke functie als kinderkamer voor verschillende soorten. Met het oog daarop is de doorwerking van de larvenreductie als gevolg van heideactiviteiten op de juvenielen bepaald. Voor sommige soorten wordt dit 1 op 1 doorvertaald (bijvoorbeeld schol); voor andere soorten (bijvoorbeeld haring) is deze doorvertaling 2/3, en voor andere soorten is deze doorvertaling 1/3 (bijvoorbeeld zandspiering). Dit is afhankelijk van het moment dat mortaliteit ten gevolge van heien optreedt, ten opzichte van de fase waarin de larve zich bevindt. De kinderkamerfunctie is gebaseerd op drie verschillende onderdelen, namelijk: de randvoorwaarden voor de kinderkamerfunctie (voedselaanbod en predatiedruk); de functionering van de kinderkamer (doorwerking juvenielen); en de doorvertaling naar de effecten op het gehele visbestand. Voor alle onderdelen van de kinderkamerfunctie kunnen significante effecten worden uitgesloten.

Doorwerking vislarvenreductie op vogels en zeezoogdieren

De doorvertaling van de reductie van juvenielen naar visetende vogels en zeezoogdieren vond plaats in de volgende stappen:

1. door te kijken naar de samenstelling van het voedsel van deze dieren;
2. de reductie van juvenielen van enkele prooivissoorten te modelleren;
3. de reductie van juvenielen van andere prooivissoorten dan de gemodelleerde soorten in te schatten op basis van hun biologie;
4. een doorvertaling naar de reproductie van de vogels en zeezoogdieren;
5. en vervolgens het effect op populatieniveau te bepalen.

In alle gevallen blijft het jaarlijkse effect van de vislarvenreductie op de vogels en zeezoogdieren ruimschoots onder de 1% (aanwas) op populatieniveau en kunnen significante effecten worden uitgesloten.

Bruinvissen

Afhankelijk van de positie in de waterkolom is de afstand waarover bruinvissen vermijding kunnen vertonen ten gevolge van heigeluid 10 tot 27 kilometer van de heilocatie. Uitgaande van 27 kilometer en een dichtheid van 0,484 dieren in juli, komt dit overeen met 3,8% van de NCP populatie en minder dan 0,5% van de Noordzeepopulatie. Bij de kleinere vermijdingsafstand van 10 kilometer kan ca.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

0,5 % van de NCP populatie vermijding vertonen. Dit komt overeen met 0,1% van de NCP populatie⁸.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Tijdelijke gehoordrempelverschuivingen (TTS) die langer dan een uur duren kunnen binnen een afstand van 11 km optreden. Uitgaande van een dichtheid van 0,484 dieren in juli komt dit overeen met ca. 0,7% van de NCP populatie en minder dan 0,2% van de Noordzeepopulatie.

Vanwege de geringe afstand waarover permanente gehoordrempelverschuiving (PTS) kan optreden, en het kleine aantal dieren dat daarmee schade kan ondervinden (< 0,5 dier), worden gevolgen van dit type effect als verwaarloosbaar ingeschat.

De contour waarbinnen vermijding optreedt overlapt alleen met het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. De mate van overlap is met 0,03% van het Natura 2000-gebied zeer beperkt. Overige Natura 2000-gebieden worden niet direct beïnvloed door het onderwatergeluid. Wel kan een extern effect optreden doordat de bruinvissen buiten de Natura 2000-gebieden foerageren. Vanwege het geringe oppervlak van het NCP dat beïnvloed wordt en de tijdelijkheid van het effect, wordt dit echter als niet significant beoordeeld.

Zeehonden

Afhankelijk van de positie in de waterkolom is de afstand waarover zeehonden vermijding kunnen vertonen 5 tot 15 kilometer van de heillocatie. Tijdelijke gehoordrempelverschuivingen die langer dan een uur duren kunnen binnen een afstand van 11 km optreden. Permanente gehoordrempelverschuivingen kunnen optreden binnen 0,1 kilometer van de heillocatie.

Vanwege de lage aantallen zeehonden die in het door onderwatergeluid beïnvloede gebied voorkomen, kan hooguit een enkele zeehond enig effect ondervinden.

De geluidscontour waarbinnen effecten kunnen optreden overlappen met geen enkel Natura 2000-gebied. Bovendien reiken de geluidscontouren niet tot aan de kust. Migrerende zeehonden tussen de Waddenzee en het Deltagebied zullen daarom niet belemmerd worden door heigeluid ten gevolge van de aanleg van het windpark.

Aanvaringsrisico's vogels

Vanuit hun kolonies kunnen de kolonievogels Jan van gent, Kleine mantelmeeuw, en Aalscholver het windturbinepark Q4-West bereiken.

Voor de Kleine mantelmeeuw kunnen vogels van de kolonies in de Duinen en Lage Land van Texel het windturbinepark bereiken⁹. Het effect ten gevolge van het

⁸ In de passende beoordeling is gewerkt met de nieuwste inzichten ten aanzien van de effecten op zeezoogdieren als gevolg van onderwatergeluid. De onderwatergeluidverspreiding in deze passende beoordeling is bepaald met behulp van de huidige versie van het TNO rekenmodel AQUARIUS. Dit model berekent de ruimtelijke verspreiding van het geluid, op basis van gegevens over de geluidbron, de bathymetrie, het sediment en de windsterkte. Het is daarmee een geavanceerder model dan voorheen in de 'handreiking passende beoordeling' (Prins et al., 2008) is aanbevolen. In combinatie met nieuwste inzichten voor drempelwaarden waarboven verschillende typen ecologische effecten kunnen optreden zijn effectafstanden bepaald.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

windturbinepark Q4-West voor additionele sterfte varieert tussen 0,20 en 0,22%¹⁰. Op zichzelf staand leidt windturbinepark Q4-West daarom niet tot significant negatieve effecten.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Voor de Jan van gent gaat het om de kolonie van Helgoland (D). Voor deze kolonie varieert het effect ten gevolge van windturbinepark Q4-West van 0,01 tot 0,02%. Significante effecten kunnen daarom worden uitgesloten.

Voor de Aalscholver is de additionele sterfte verwaarloosbaar. Op zichzelf staand leidt windturbinepark Q4-West daarom niet tot significant negatieve effecten.

De aanvaringssterfte van de trekvogels is in alle gevallen verwaarloosbaar klein, nl. maximaal 0,03% additionele sterfte. Significante effecten zijn derhalve uitgesloten voor de trekvogels, die naar de Nederlandse en Engelse kust vliegen (passende beoordeling, blz. 20).

Habitatverlies kolonievogels

Habitatverlies gecombineerd met het verlies van foerageergebied voor kolonievogels is verwaarloosbaar klein en er treden geen effecten op populatieniveau op. Hierdoor zijn significante effecten ook uitgesloten.

Interne accumulatie

De voorgenomen activiteit kan op verschillende manieren effect hebben op beschermde soorten en gebieden. In dat geval dienen er binnen deze passende beoordeling de verschillende effecten bij elkaar opgeteld te worden. Het gaat hier *in concreto* om de effecten van de aanvaringen op de Kleine mantelmeeuw en de effecten van de vislarvenreductie op de Kleine mantelmeeuw. Voor Duinen en Lage Land Texel is de verwachte additionele sterfte door aanvaringen maximaal 0,22%. Dit is kleiner dan de 1% additionele sterfte van het ORNIS-criterium. Na accumulatie met het effect van voedselreductie (0,4%) komt het totale maximale effect op 0,62%.

Cumulatie

In de passende beoordeling is onderzocht of het project tezamen met andere plannen of projecten significante effecten kan hebben op de natuurlijke kenmerken van de beschermde gebieden, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen.

Er worden geen cumulatieve effecten verwacht van toekomstige zandwinningen voor suppletie en ophoogzand op migratiemogelijkheden en de kwaliteit van het leefgebied van de Gewone zeehond in de Voordelta.

Wel zijn er cumulatieve effecten mogelijk door aanleg en aanwezigheid van andere windturbineparken met die van Q4-West. Met inbegrip van de voorschriften zoals verbonden aan de Watervergunningen van offshore windparken zijn significant negatieve effecten uit te sluiten.

⁹ Het plangebied van Q4-West vormt voor Kleine mantelmeeuwen afkomstig uit andere, in het kader van Natura-2000 beschermde kolonies geen regulier foerageergebied (MER blz. 65).

¹⁰ Respectievelijk rekenroute 2 en rekenroute 3, voor de aangevraagde variant.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Voor aanvaringssslachtoffers onder Kleine mantelmeeuwen afkomstig van de Duinen en Lage Land van Texel blijven de cumulatieve effecten beneden de 1% additionele sterfte van het ORNIS-criterium.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Conclusie passende beoordeling

Geen van de effecten door aanleg en aanwezigheid van windturbinepark Q4-West heeft, rekening houdend met de mogelijke effecten van andere plannen en projecten, significante effecten op de relevante Natura 2000-gebieden in Nederland of daarbuiten¹¹ (passende beoordeling, blz. 103 e.v.).

5.1.2.1.4 Overwegingen en conclusie bevoegd gezag

Algemeen

Gelet op het belang van de vislarven voor de voedselketens op de Noordzee en Waddenzee en de in het kader van de Waterwet te betrachten voorzorg, is het bevoegd gezag van mening dat de negatieve effecten van het heien zoveel mogelijk voorkomen dienen te worden.

Daarom heeft het bevoegd gezag een voorschrift verbonden aan de watervergunningen voor offshore windturbineparken waardoor negatieve effecten van heien zal worden beperkt. Het voorschrift houdt een heibeperking in van 1 januari tot 1 juli.

Door dit voorschrift worden voedselketeneffecten ten gevolge van de bouw van windturbinepark Q4-West uitgesloten. Het gaat hierbij om voedselketeneffecten op de van juveniele vis afhankelijke vogelsoorten van Natura 2000-gebieden. In dat geval wordt het broedsucces van deze vogelsoorten niet beïnvloed door vislarfsterfte die op de locatie van windturbinepark Q4-West optreedt ten gevolge van helactiviteiten in juli of later. De doorvertaling van de vislarfsterfte naar de reductie in juveniele vis treedt namelijk pas op nadat de jongen, die afhankelijk zijn van de tot juvenielen uitgegroeide vis, de kolonie al hebben verlaten. Concreet gaat het om de soorten Kleine mantelmeeuw, Grote stern, Visdief en Noordse stern, die leven in de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee.

Bij deze beoordeling betreft het bevoegd gezag de informatie uit het onderzoeksprogramma "Shortlist Ecologische Monitoring Wind op Zee". Hierin is bevestigd dat de vislarven van de soorten die van belang zijn als stapelvoedsel voor vogelsoorten van de Natura 2000-gebieden, ter plaatse vrijwel niet voorkomen op het NCP in de maanden juli tot en met december, zijnde de periode dat mag worden geheid.

Omdat voedselketeneffecten kunnen worden uitgesloten, kunnen effecten op vogelsoorten van Natura 2000-gebieden alleen nog optreden op basis van het aantal aanvaringssslachtoffers.

Door het genoemde voorschrift wordt tevens het seizoen waarin de hoogste aantallen bruinvissen in de Nederlandse Noordzee voorkomen¹² gevrijwaard van

¹¹ Hierbij is rekening gehouden met de geldende voorschriften zoals verbonden aan de Watervergunningen van offshore windparken

¹² Bruinvisdichtheden langs de Nederlandse kust zijn het hoogst in februari/maart, terwijl Noordzeebreed gezien de dichtheden rond april/mei pieken (Camphuysen & Siemensma, 2010). Deze piek in het voorjaar is bevestigd in het onderzoeksprogramma

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

onderwatergeluid ten gevolge van de aanleg van offshore windturbineparken. Hierdoor wordt voorkomen dat grote aantallen bruinvissen negatieve effecten ondervinden ten gevolge van de aanleg.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

5.1.2.1.4.1 Overwegingen omtrent passende beoordeling

Reductie vislarven, doorwerking op juvenielen en kinderkamer en doorwerking op vogels en zeezoogdieren.

Thans is voor het windturbinepark als zodanig rekening gehouden met dezelfde (jaarlijkse) maximale reductie in larvenaivoer van 5% (voor Schol in de Duitse/Deense Waddenzee). Vanwege het opgenomen heivoorschrift (heiverbod 1 januari t/m 30 juni) is het effect, afhankelijk van de vissoort, geringer. Tevens is rekening gehouden met een maximale doorwerking van één op één naar juveniele vis. Daarom kunnen effecten op van juveniele vis afhankelijke vogelsoorten worden uitgesloten.

Zeezoogdieren

In de passende beoordeling is rekening gehouden met de nieuwste inzichten omtrent de effecten van onderwatergeluid op zeezoogdieren (op basis van de inzichten uit de 'Werkgroep Onderwatergeluid'). Het bevoegd gezag is van mening dat op basis van deze nieuwste inzichten uit de Werkgroep Onderwatergeluid de kennis uit de "Update handreiking passende beoordeling" (Boon et al., 2012¹³) op het onderdeel 'effecten van onderwatergeluid ten gevolge van heien offshore windparken' moet worden herzien. Uit de uitkomsten van de werkgroep wordt geconcludeerd, dat de afstand waarover bruinvissen vermijding kunnen vertonen groter is dan voorheen werd aangenomen. Voor zeehonden geldt dat de afstand waarover zij vermijding kunnen vertonen kleiner is dan voorheen werd aangenomen. De afstand waarover een tijdelijke gehoordrempelverschuiving kan optreden is voor beide diersoorten groter geworden.

Voor de verdere overwegingen baseert het bevoegd gezag zich op de resultaten die gebaseerd zijn op realistische inputwaarden (zoals ook weergegeven in de passende beoordeling)¹⁴.

Voor bruinvissen is de vermijdingsafstand aan het wateroppervlak kleiner dan op de zeebodem (respectievelijk 10 kilometer en 27 kilometer). Het bevoegd gezag gaat voor de effectbeoordeling uit van de maximale effectafstand van 27 kilometer. Binnen deze vermijdingsafstand kan ca. 3,8% van de bruinvissen van de NCP populatie in juli vermijding vertonen. Dit komt overeen met minder dan 0,5% van de Noordzeepopulatie.

Het bevoegd gezag is van mening dat een tijdelijke gehoordrempelverschuiving korter dan een uur ecologisch niet zodanig relevant kan zijn dat dit leidt tot een merkbaar effect op een populatie¹⁵. Daarom baseert het bevoegd gezag haar

¹³ Shortlist Ecologische Monitoring Wind op Zee (Geelhoed et al., 2011), waar in maart de hoogste dichtheden werden gezien.

¹⁴ A.R. Boon, S. Dirksen, M.F. Leopold & A. Brenninkmeier. 2012. A methodological update of the Framework for the Appropriate Assessment of the ecological effects of Offshore Windfarms at the Dutch Continental Shelf. Deltares report 1205107-000

¹⁵ Overeenkomend met scenario 2 (zeehond) en scenario 6 (bruinvis) uit het MER (blz 148), die ook de basis zijn voor verdere analyse in de passende beoordeling.

¹⁶ Indien bruinvissen voor langere tijd niet kunnen eten (>2 uur) kan niet worden uitgesloten dat hun conditie wordt aangetast. Om te foerageren zijn de dieren

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

overweging op fysieke effecten waarbij de tijdelijke gehoordrempelverschuiving één uur of langer is. Ook deze langere gehoordrempelverschuivingen zijn tijdelijk van aard¹⁶. Bovendien treedt de gehoordrempelverschuiving op in een lager frequentiebereik dan de bruinvis gebruikt voor het vinden van prooien. Effecten van de tijdelijke verhoging van de gehoordrempel op het kunnen vinden van prooien en daarmee op de conditie van het dier kunnen daarom worden uitgesloten.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

In het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone kan tijdelijk een vermijdingseffect optreden. Het betreft hier concreet een maximale overlap tussen de vermijdingscontour en het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone ter grootte van 36 km². Dit komt overeen met 0,03% van het totale oppervlakte van dit Natura 2000-gebied. Gezien de beperkte omvang en het tijdelijke karakter van het effect is het bevoegd gezag van mening dat, conform de conclusies van de passende beoordeling, significant negatieve effecten op dit Natura 2000-gebied zijn uit te sluiten.

Voor de bruinvis bestaat er geen concrete ecologische relatie tussen de locatie van het beïnvloede gebied als gevolg van de aanleg van het windturbinepark Q4-West en de overige Natura 2000- gebieden waar de bruinvis wordt beschermd . Het bevoegd gezag is daarom van mening, dat rekening houdend met bovenstaande overwegingen, overeenkomstig de conclusies van de passende beoordeling, significant negatieve effecten op bruinvissen kunnen worden uitgesloten.

Ook voor zeehonden wordt daarom uitgegaan van de maximale vermijdingsafstand, namelijk die op de bodem (15 kilometer). Dit is een kleinere afstand dan voorheen werd aangenomen. Mede vanwege de lage dichtheden van zeehonden in het door het geluid beïnvloede gebied, leidt dit tot een verwaarloosbaar aantal dieren dat vermijding kan vertonen (passende beoordeling). Tevens is het aantal zeehonden dat een tijdelijke gehoordrempelverschuiving kan oplopen verwaarloosbaar klein. Vanwege de kleine vermijdingsafstand worden migratiemogelijkheden van de Waddenzee naar het Deltagebied niet belemmerd. Het bevoegd gezag is daarom van mening dat voor zeehonden, in overeenstemming met de conclusie van de passende beoordeling, significant negatieve effecten uitgesloten kunnen worden.

Aanvaringsrisico's vogels

Het bevoegd gezag gaat voor de Kleine mantelmeeuw van de kolonie in de Duinen en Lage Land van Texel uit van de maximale additionele sterfte van 0,22%. Op zichzelf staand leidt windturbinepark Q4-West niet tot significant negatieve effecten.

Het bevoegd gezag is van mening dat de passende beoordeling voor Kleine mantelmeeuwen afkomstig uit andere beschermde kolonies voldoende informatie geeft om uit te kunnen sluiten dat effecten optreden.

---

afhankelijk van hun gehoor. Bij een tijdelijke gehoordrempelverschuiving van minder dan één uur kan worden uitgesloten dat de conditie van bruinvissen wordt aangetast.
¹⁶ In de passende beoordeling worden literatuurbronnen benoemd waaruit blijkt dat ook deze gehoordrempelverschuivingen weer normaliseren.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Voor de andere vogelsoorten die Q4-West vanuit tijdens het broedseizoen vanuit beschermde kolonies kunnen bereiken, te weten Jan van gent en Aalscholver, zijn de effecten verwaarloosbaar klein.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Habitatverlies kolonievogels

Het habitatverlies van kolonievogels wordt bepaald door het oppervlak van het windturbinepark. Vanwege het geringe habitatverlies van kolonievogels in relatie tot het foerageergebied wordt het effect als niet significant beschouwd.

Conclusie passende beoordeling

De conclusie van het bevoegd gezag is dat de zekerheid is verkregen dat het windturbinepark Q4-West de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden niet aantast. Het bevoegd gezag baseert zich hierbij op de onderwerpen die zijn onderzocht in de passende beoordeling in combinatie met bovenstaande overwegingen.

5.1.2.1.4.2 Overwegingen omtrent cumulatieve effecten

Cumulatie van de effecten van windturbinepark Q4-West is mogelijk met de effecten van aanleg en exploitatie van andere offshore windturbineparken. Cumulatie van effecten treedt mogelijk op voor zeezoogdieren (onderwatergeluid, voedselketeneffecten) en vogels (aanvaringen). De cumulatie van effecten zijn additief of minder dan additief; dat wil zeggen dat het cumulatieve effect de som van de afzonderlijke effecten is of minder zal zijn.

Voor zover het Nederlandse offshore windturbineparken betreft, wordt er gecumuleerd in de volgorde van verleende vergunningen. Dit met inbegrip van eventuele wijzigingen daarin en gebruik van nieuwe inzichten. Dit leidt tot de volgende cumulatievolverde:

1. West Rijn, 2. Beaufort, 3. Breeveertien II, 4. Q4-WP, 5. Brown Ridge Oost, 6. Den Helder I, 7. Q10, 8. Clearcamp, 9. GEMINI, 10. Tromp Binnen en 11. Q4-West.

Reeds bestaande windmolenparken zijn bij de berekening van de cumulatieve effecten niet meegenomen. Effecten die deze bestaande windmolenparken afzonderlijk of tezamen met overige storende factoren op de te beschermen gebieden hebben, zijn als huidige situatie al meegenomen in het MER en de passende beoordeling.

Cumulatieve effecten op zeezoogdieren

Verstoringseffecten op zeezoogdieren ten gevolge van heilactiviteiten kunnen cumuleren in zowel tijd als ruimte, maar de precieze gevolgen van de gecumuleerde effecten zijn niet bekend. Dit vanwege de onzekerheidsmarges in de effectvoorspellingen op projectniveau en het ontbreken van representatieve validatiegegevens. Hieronder wordt allereerst ingegaan op de cumulatieve effecten in ruimte en vervolgens in tijd.

Voor de cumulatieve effecten in ruimte is ervan uitgegaan dat het verloren gebied niet alleen ontoegankelijk is tijdens het daadwerkelijke heien. Er is vanuit gegaan dat bruinvissen en zeehonden ook gedurende de periode tussen het heien van de

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

palen niet terugkeren in het gebied dat zij eerder vermeden als gevolg van de heideactiviteit.¹⁷

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Bij zeehonden wordt er vanuit gegaan dat de afstand vanaf de heiplaats waarbinnen vermindering plaatsvindt maximaal 15 kilometer kan bedragen. Voor bruinvissen wordt er vanuit gegaan dat de afstand vanaf de heiplaats waarbinnen vermindering plaatsvindt maximaal 27 kilometer kan bedragen.

Deze verminderingafstand betreft een realistische *worst case* gebaseerd op meest recente kennis en projectspecifieke en locatiespecifieke kenmerken. Deze projectspecifieke en locatiespecifieke kenmerken zijn van invloed zijn op de verminderingafstand ten gevolge van de aanleg van offshore windparken. Dit leidt voor windturbinepark Q4-West voor zeehonden tot een kleinere verminderingafstand dan voorheen generiek werd aangenomen. Voor bruinvissen neemt de verminderingafstand toe.

Op basis van de eerder verstrekte Watervergunningen is het, vanwege het ontbreken van deze parkspecifieke en locatiespecifieke informatie, niet mogelijk een dergelijk, windturbinepark specifieke verminderingafstand te bepalen. Daarom is niet uit te sluiten dat bij een cumulatief scenario waarbij meerdere parken per jaar worden gebouwd, en er niet of nauwelijks overlap in de ruimtelijke verstoring is, grootschalige verstoring van het NCP optreedt voor zeehonden én bruinvissen. In dat geval kunnen significant negatieve effecten niet worden uitgesloten.

Gelet op de kennisleemtes die bestaan omtrent de verstoringseffecten door heideactiviteiten, het belang van de in het kader van de Waterwet te betrachten voorzorg, is het bevoegd gezag van mening dat een grootschalige verstoring van het leef- en foerageergebied van zeezoogdieren zoveel mogelijk voorkomen dient te worden.

Hiertoe heeft het bevoegd gezag in de voorschriften bij de vergunningen opgenomen dat in het Nederlands deel van de Noordzee gedurende één bouwseizoen steeds één windturbinepark geheid mag worden. Hierdoor zal de grootschalige verstoring niet voorkomen. Het bevoegd gezag is van mening dat in dit verband slechts voor één windturbinepark per kalenderjaar enkel in de periode juli - december geheid mag worden. Hiertoe neemt het bevoegd gezag voorschriften in de vergunningen op en wordt met de beoordeling van het werkplan hiermee rekening gehouden.

Door het opnemen van de voorschriften in de vergunningen wordt cumulatie van effecten door het heien van windturbineparken grotendeels voorkomen.

Voor wat betreft cumulatieve effecten in tijd kan echter niet uitgesloten worden dat over meerdere jaren cumulatie plaatsvindt. Hierdoor kan "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000- gebieden niet worden uitgesloten. Om het effect van heien op zeehonden inzichtelijk te maken, zal in de vergunningen een uitbreiding van al bestaand zenderonderzoek worden voorgeschreven. Daarnaast zal in de vergunningen een monitoringsprogramma worden opgenomen ten aanzien van de effecten op bruinvissen. Ook zullen voor beide diersoorten resultaten worden betrokken uit de overige lopende

¹⁷ Gebaseerd op een heiscenario van 24 uur

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

monitoringsprogramma's naar zeehonden op het NCP. Als uit resultaten van monitoringsprogramma's blijkt dat de (gecumuleerde) effecten in tijd groter zijn dan voorzien, dan heeft het bevoegd gezag, conform artikel 6.22 van de Waterwet, de mogelijkheid om de vergunning te wijzigen door maatregelen ter bescherming van de doelstellingen en belangen, als verwoord in artikel 2.1 en artikel 6.11 van de Waterwet te nemen.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Cumulatieve effecten op vogels

Vanuit hun kolonies kunnen de kolonievogels Kleine mantelmeeuw en Jan van gent het windturbinepark Q4-West bereiken met het risico op aanvaringen. Alleen voor deze soorten kunnen aanvaringslachtoffers ten gevolge van de vergunde Nederlandse windturbineparken cumuleren. Concreet gaat het hier om Kleine mantelmeeuwen afkomstig uit het Natura 2000-gebied Duinen en Lage Land van Texel en Jan van genten afkomstig van het Natura 2000-gebied Helgoland. Voor de andere Natura 2000-gebieden is er geen sprake van cumulatie.

Kleine mantelmeeuw – Duinen en Lage Land van Texel

Ten gevolge van de aanleg en het in bedrijf zijnde windturbinepark Q4-West, in cumulatie met de overige in Nederland vergunde offshore windturbineparken, is de additionele sterfte 0,35%¹⁸. Dit is kleiner dan 1% additionele sterfte van het ORNIS-criterium. Het bevoegd gezag is daarom van mening dat daarmee geen aantasting optreedt van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000- gebied Duinen en Lage Land van Texel.

Jan van gent - Helgoland

De volgende specifieke instandhoudingsdoelstellingen gelden voor de Jan van gent op Helgoland:

- storingsvrije broedmogelijkheden op Helgoland, als enige Duitse broedplaats van deze soort;
- een directe, ongehinderte toegang tot zee voor de jonge vogels bij het verlaten van de broedplaats.

Vanwege de kwalitatieve instandhoudingsdoelstelling toetst Duitsland effecten op kwalitatieve wijze.

Het gecumuleerde effect van de Nederlandse vergunde windturbineparken (maximaal 0,58% additionele sterfte¹⁹) is niet significant. De verhoogde mortaliteit die in Nederland optreedt ten opzichte van de mortaliteit die in Duitsland plaatsvindt (parken die dicht bij Helgoland aangelegd worden), is verwaarloosbaar in het licht van de Duitse doelstellingen.

In het licht van bovengenoemde Instandhoudingsdoelstellingen, en gelet op de beperkte kwantitatieve effecten, kunnen significant negatieve effecten worden

¹⁸ Hierbij baseert het bevoegd gezag zich op de methode 'route 3'.

¹⁹ Hierbij baseert het bevoegd gezag zich op de in de passende beoordeling genoemde maximale foerageer afstand van 308 km. Deze foerageer afstand is gebaseerd op recente kennis. Verschillende vergunde windturbineparken vallen buiten deze foerageer afstand (passende beoordeling, figuur 4.1). Voor de windturbineparken Bultengaats en ZeeEnergie, baseert het bevoegd gezag zich op de ontwerp-wijzigingsvergunning (5 februari 2013), voor Clearcamp baseert zij zich op de Watervergunning (4 december 2009). voor Q4-WP baseert het bevoegd gezag zich op de nieuwe berekeningen uit de passende beoordeling behorende bij Q4-West.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

uitgesloten. Geconcludeerd wordt dat bij de aanleg en ingebruikname van windturbinepark Q4-West, de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Helgoland niet aangetast worden.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

5.1.2.1.4.3 Overwegingen omtrent in 2008 aangemelde Natura 2000-gebieden

Onder de Habitatrictlijn zijn op 22 december 2008 de Kustzee ten Noorden van Bergen, de Vlake van Raan, de Doggersbank en de Klaverbank aangemeld. Deze gebieden zijn aangemeld om redenen van het voorkomen van een aantal habitattypen (riffen zandbanken), zeezoogdieren (Brulnvis, zeehonden) en diadrome vissen (prikken, elft en fint). Sinds 22 december 2009 staan deze gebieden op de lijst van communautair belang.

Uit de passende beoordeling blijkt dat op basis van de analyses die zijn uitgevoerd voor de andere dan bovengenoemde Natura 2000-gebieden significante effecten voor zeezoogdieren kunnen worden uitgesloten. Alle vier de bovengenoemde aangemelde Natura 2000-gebieden bevinden zich buiten de mijdingsafstand van zeezoogdieren ten gevolge van de aanleg van het windturbinepark. De aantallen van de diadrome vissoorten in de gebieden zijn laag. Significante effecten op populatieniveau kunnen worden uitgesloten.

Naast de vier reeds in Brussel aangemelde gebieden (op basis van de Habitatrictlijn) zal in de toekomst het Friese Front als Natura 2000-gebied worden aangewezen. Dit gebied kenmerkt zich door het voorkomen van hogere concentraties van zeevogels (o.a. zeekoeten en grote jagers). Gezien de grote afstand tot het windturbinepark kunnen significante effecten op populatieniveau worden uitgesloten.

5.1.2.1.4.4 Overwegingen omtrent Bruinvisbeschermingsplan

Hoewel de planlocatie geen bijzondere functie vervult als voortplantingsgebied voor de bruinvis, is het mogelijk dat een enkele moeder met kalf voorkomt rondom de locatie van offshore windturbinepark Q4-West. Deze dieren kunnen beïnvloed worden door het heien voor offshore windturbinepark Q4-West. Gelet op de beperkte aantallen moeder-kalf combinaties die ter plaatse kunnen worden aangetroffen en de tijdelijke aard van het effect, zal geen sprake zal zijn van significante effecten. Desondanks worden om effecten op bruinvissen in juli zoveel mogelijk te voorkomen, mede naar aanleiding van advies van de Commissie voor de m.e.r. op eerdere procedures²⁰, mitigerende maatregelen voorgeschreven (voorschrift 23).

Het bevoegd gezag is van mening dat in dit project voldoende uitvoering is gegeven aan het Bruinvisbeschermingsplan. Dit vanwege het bij de aanvraag ingediende MER en passende beoordeling, de Noordzeebrede afweging die het bevoegd gezag in deze vergunning maakt, de aan deze vergunning verbonden voorschriften en het aan deze vergunning verbonden monitorings- en evaluatieplan.

²⁰ Dit betreft de procedure voor het windturbinepark Q10

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

5.1.2.1.5 Conclusie bevoegd gezag

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Met betrekking tot de onderwerpen besproken in de passende beoordeling is de conclusie van het bevoegd gezag dat de effecten van het windturbinepark Q4-West gegeven de consequente manier waarop de zogenaamde 'worst case' wordt toegepast, op zichzelf staand niet significant zijn.

Onderzocht is of het project tezamen met andere plannen of projecten significante effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. De effecten van het windturbinepark Q4-West die kunnen cumuleren met de effecten van andere vergunde windmolenparken zijn in het kader van dit besluit overwogen. Hierbij is rekening gehouden met de uitkomsten van de vergunningen voor deze andere parken, inclusief de beperkingen die aan de vergunningen worden verbonden.

In de effectbeschrijving van het MER zijn leemtes in kennis geconstateerd met betrekking tot de milieueffecten van de aanleg, aanwezigheid en verwijdering van windturbinepark Q4-West. De eventuele milieueffecten van deze kennisleemtes worden ondervangen door de monitoring- en evaluatievoorschriften die aan deze vergunning zijn verbonden. Daarnaast heeft het bevoegd gezag de mogelijkheid om conform artikel 6.22 van de Waterwet aanvullende voorschriften of beperkingen op te nemen.

Het bevoegd gezag heeft op basis van de passende beoordeling en de stukken die ter aanvulling hierop zijn binnengekomen, voldoende inzicht in de aard en omvang van deze effecten verkregen om tot een besluit te komen.

Bij de beoordeling van de effecten is rekening gehouden met het bepaalde in de Vogel- en Habitatrichtlijnen, de doelstellingen en belangen genoemd in artikel 2.1 en artikel 6.11 van de Waterwet, en het integraal afwegingskader zoals beschreven in het IBN.

Het bevoegd gezag is van mening dat op grond van de passende beoordeling en bovenstaande overwegingen is verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden niet worden aangetast. De bepalingen van de Habitat- en Vogelrichtlijn staan een positief besluit ten aanzien van de effecten van het windturbinepark Q4-West op de Natura 2000-gebieden dan ook niet in de weg.

5.1.2.1.6 Monitoring- en evaluatieprogramma

In het MER worden kennisleemtes aan de orde gesteld. Door in het kader van het MER en de passende beoordeling consequent 'worst case' analyses toe te passen is voor deze vergunning de zekerheid verkregen dat er geen significante effecten op zullen treden.

Gelet op de in het MER beschreven kennisleemtes, de overwegingen ten aanzien van de ecologie en de inschatting van effecten van toekomstige ontwikkelingen van windturbineparken op zee, is het bevoegd gezag tot de conclusie gekomen dat een monitoring- en evaluatieprogramma voorgeschreven dient te worden. Hiertoe is een voorschrift met bijlagen in deze vergunning opgenomen.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Het bevoegd gezag behoudt het recht om, na overleg met de Initiatiefnemer, op grond van voortschrijdend inzicht, wijzigingen in de voorschriften aan te brengen evenals wijzigingen in de (bestuurlijke) organisatie, financieringsstructuur en opzet van het Monitoring- en Evaluatieprogramma.

Als resultaten van Monitoring- en Evaluatieprogramma's van derden c.q. onderzoeken van kennisinstellingen hiertoe aanleiding geven kan het bevoegd gezag besluiten de voorschriften ten aanzien van de desbetreffende aspecten aan te passen.

Het bevoegd gezag behoudt het recht voor om het werkplan te toetsen aan de meest recente inzichten, dus inclusief voortschrijdend inzicht, en, indien daartoe aanleiding is, aanvullende voorschriften en mitigerende maatregelen te eisen.

Ook de vergunninghouder kan verzoeken om op basis van voortschrijdend inzicht, aanpassingen te doen in het Monitoring- en Evaluatieprogramma.

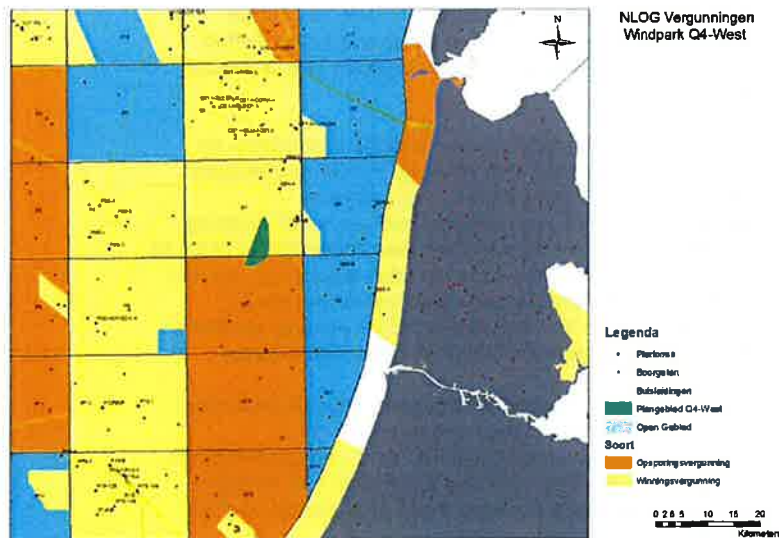
Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

5.1.2.2 Mijnbouw en helikopterveiligheid

5.1.2.2.1 Mijnbouw

5.1.2.2.1.1 Ligging Q4-West

Het windturbinepark is gelegen in de blokken (indeling volgens Mijnbouwwet) Q4 en Q7.

Figuur 2: blokindeling Mijnbouwwet

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

5.1.2.2.1.2 Het MER

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

In het MER wordt aangegeven dat voor het mijnblok Q4 een productievergunning is verleend en voor het mijnblok Q7 een opsporingsvergunning is verleend aan Wintershall Noordzee B.V. De aanleg en exploitatie van het windturbinepark heeft invloed op het oppervlak waar de opsporings- en productievergunning van toepassing op is. De aanleg, de exploitatie, het onderhoud en de verwijdering van het windturbinepark hebben echter geen gevolgen voor de bestaande mogelijkheden van de olie- en gaswinning, omdat het niet noodzakelijk is om een boring recht boven een olie- of gasveld uit te voeren.

Seismisch onderzoek naar de aanwezigheid van olie- of gasvelden is nagenoeg onmogelijk in een windturbinepark. Na ontmanteling van het park is seismisch onderzoek weer mogelijk. Ook is het niet mogelijk om een olie- of gasleiding door een windturbinepark aan te leggen. Er is overleg geweest met Wintershall B.V.. Zij heeft aangegeven dat het windturbinepark Q4-West niet strijdig is met hun prospects en overige toekomstige plannen.

Daarnaast volgt uit het Addendum dat Tulp Oil een opsporingsvergunning heeft voor het mijnblok Q7. Deze vergunninghouder is ingelicht over het initiatief Q4-West.

De effecten op olie- en gaswinning worden als neutraal beoordeeld.

5.1.2.2.1.3 Overwegingen bevoegd gezag

In het gebied Q4 en Q7 zijn momenteel activiteiten van de olie- en gasindustrie gaande welke de komende jaren nog zullen voortduren. De effecten die het windturbinepark heeft op deze bestaande activiteiten en de conclusies die het bevoegd gezag daarover trekt, zijn opgenomen in de paragrafen van dit besluit over luchtvaartveiligheid.

Het bevoegd gezag heeft onderzocht of mogelijke toekomstige opsporings- en winningsactiviteiten belemmeringen ondervinden vanwege het windturbinepark. Bij de belangenafweging op dit punt hanteert het bevoegd gezag de uitgangspunten van voorzorg en 'meervoudig ruimtegebruik' en wordt rekening gehouden met het rechtmatig gebruik van de Noordzee door derden (IBN 2015). In het IBN staat dat houders van een opsporings- of exploitatievergunning, dan wel een watervergunning voor een windturbinepark hun activiteiten met elkaar afstemmen. Hiermee wordt voorkomen dat de daadwerkelijke winning van olie en gas, respectievelijk windenergie in ruimte en/of tijd met elkaar conflicteren.

Uit de beschikbare gegevens blijkt dat Wintershall B.V. een winningsvergunning heeft voor blok Q4 en een opsporingsvergunning heeft voor blok Q7. Initiatiefnemer Eneco Wind B.V. heeft overleg gehad met deze vergunninghouder. Wintershall B.V. heeft aangegeven dat windturbinepark Q4-West niet strijdig is met hun prospects en overige toekomstige plannen. Mede gelet hierop heeft de realisatie van Q4-West geen onaanvaardbare gevolgen voor de mijnbouwactiviteiten van Wintershall B.V..

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Daarnaast blijkt uit het MER dat Tulip Oil een opsporingsvergunning heeft voor het mijnblok Q7. Deze vergunninghouder is geïnformeerd over het voornemen Q4-West, maar heeft hierop niet inhoudelijk gereageerd. Seismisch onderzoek is nagenoeg onmogelijk binnen een windturbinepark. Gezien Q4-West maar voor een zeer beperkt gedeelte in mijnbouwblok Q7 ligt, en mede gezien de uitgangspunten van meervoudig ruimtegebruik, is deze beperking niet onaanvaardbaar. Voorts dienen vergunninghouders bij realisering van hun activiteiten met elkaar af te stemmen, waardoor wordt voorkomen dat de belangen van olie- en gaswinning en windenergie met elkaar conflicteren. Het bevoegd gezag ziet in de verleende opsporingsvergunning, gelet op het bovenstaande, geen reden om de watervergunning te weigeren.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

5.1.2.2.1.4 Conclusie

Alles in overweging nemende komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat het belang van de mijnbouw zich voorshands niet verzet tegen de vergunningverlening ten behoeve van deze watervergunning.

5.1.2.2.2 Helikopterveiligheid

5.1.2.2.2.1 Ligging Q4-West

Het aan- en afvoeren van bemanning en materieel op de installaties vindt bijna altijd plaats per helikopter vanaf Den Helder Airport en onder bijna alle weersomstandigheden. Het aantal passagiers in 2012 op Den Helder Airport was 141.261 in- en uitgaand en 12.115 aantal landingen.

Om de veiligheid te borgen van helikopteroperaties zijn onder andere Helicopter Traffic Zones (HTZ), Helicopter Protected Zones (HPZ), en Helicopter Main Routes (HMR) aangewezen²¹. Doel van dergelijke aanwijzingen is om het mogelijk te maken helikopteroperaties veilig uit te kunnen voeren.

Onderstaande figuur geeft de ligging van het park weer ten opzichte van deze gebieden en routes in de directe omgeving. Het park ligt daarbij:

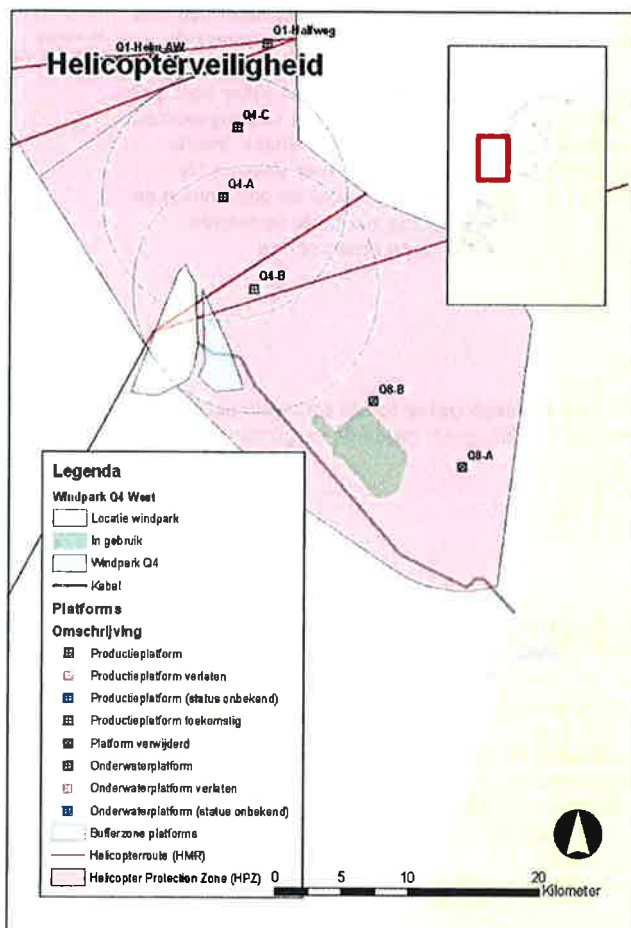
- geheel in de HPZ Unicorn A;
- op 2,4 NM afstand van het onbemande platform Q4-B met helikopterdek;
- op 3,2 NM afstand van het onbemande platform Q4-A met helikopterdek;
- onder de HMR KZ60 en KZ66 tussen Den Helder Airport en platform P15-ACD in de HPZ Unicorn A.

²¹ HTZ: 5 NM zone rondom een (enkel) platform. HPZ: omhullende van HTZ's voor het veilig uitvoeren van vluchten tussen helidekken op lage hoogte. HMR: route op 1500 voet (ft) hoogte (ondergrens) met minimale verticale obstakelklaring van 1000 ft en een 'breedte' van 4 NM. HPZ's, HTZ's en HMR's zijn vastgelegd op de kaart 'North Sea operations' (ENR 6-3.3) op www.ais-netherlands.nl

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Figuur 3: Ligging Q4-West

5.1.2.2.2 Het MER

Helikopteroperaties van en naar mijnbouwplatforms

In het MER wordt aangegeven dat windturbinepark Q4-West in HPZ Unicorn A is gesitueerd. Uit het Addendum volgt dat de ligging van Q4-West geen invloed heeft op helikopteroperaties binnen deze HPZ.

In deze HPZ zijn twee HMR's gelegen, te weten KZ60 en KZ66. Het windturbinepark heeft op helikopteroperaties in de HMR's geen invloed omdat de vereiste verticale separatie van 1000ft wordt gewaarborgd.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

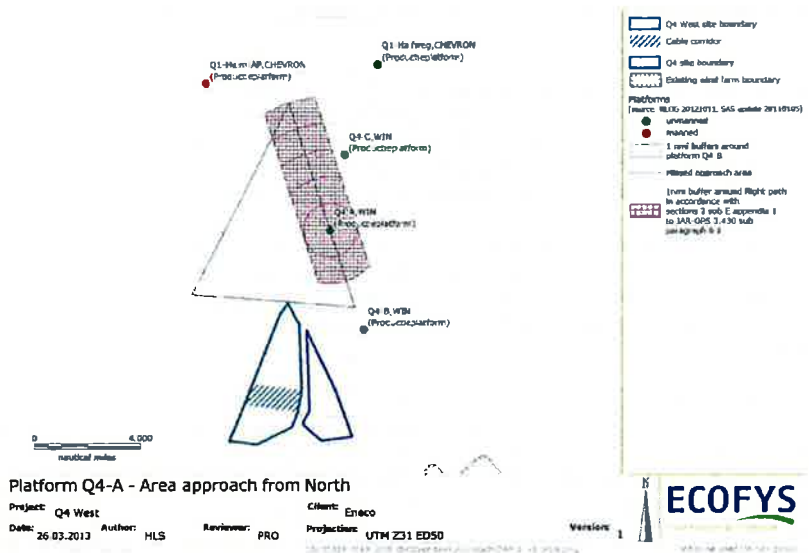
In het Addendum is een beschrijving opgenomen over het uitvoeren van een N-1 situatie. Dat is een situatie waarin bij één van de motoren een storing optreedt. Uit het Addendum blijkt dat er na de bouw van windturbineparken Q4-West voldoende obstakelvrije vliegpaden overblijven om in het geval van een N-1 situatie veilig te kunnen vliegen.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Bereikbaarheid platforms

In het MER staat beschreven dat aan- en afvliegroutes kunnen plaatsvinden onder Visual Flight Rules (VFR) en Instrument Flight Rules (IFR). Onder IFR-omstandigheden worden Airborne Radar Approach (ARA) operaties uitgevoerd.

Voor het uitvoeren van een ARA moet voldaan worden aan (IEM to) Appendix to JAR-OPS 3.430 sub paragraph (i): Airborne Radar Approach for overwater operations. Hieraan kan worden voldaan als platform Q4-A aangevlogen wordt vanuit het noorden en het zuidwesten, en platform Q4-B aangevlogen wordt vanuit het zuiden, zuidoosten en het noordwesten. Deze vliegpaden zijn gebaseerd op een worst case-scenario, namelijk het scenario waarin Q4 en Q4-West beide gerealiseerd zijn. Ter illustratie is in figuur 4 de situatie weergegeven voor een nadering naar Q4-A vanaf het noorden.

Figuur 4: Aanliegpad vanaf het noorden.

In principe moeten platforms tegen de wind in aan- en afgevlogen worden. Dit betekent dat de platforms niet bereikbaar zijn wanneer onder IFR condities gevlogen moet worden en tegelijkertijd de windrichting ongunstig is. De platforms Q04-A en Q04-B zijn beide onbemande platforms. Q04-A is daarnaast een satellietplatform en wordt 2x per week aangevlogen. Q04-B wordt gemiddeld eens per week aangevlogen. Gezien het feit dat de frequentie van het

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

aantal helikopteroperaties relatief laag is, zal de ligging van Q4-West geen significante belemmering voor de bereikbaarheid van deze platforms vormen.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Search And Rescue (SAR) operaties

In het MER staat beschreven dat de aanwezigheid van een windturbinepark SAR-operaties kan verstoren. Uit onderzoek blijkt dat deze reddingacties uit de lucht binnen een windturbinepark bij beperkt zicht moeilijk zijn. Desalniettemin heeft de realisering van windturbinepark Q4-West geen grote gevolgen voor SAR-operaties omdat het grootste gedeelte hiervan uitgevoerd wordt door schepen en slechts een beperkt gedeelte door helikopters.

5.1.2.2.3 Overwegingen bevoegd gezag

Overwegingen omtrent helikopter veiligheid

Als uitgangspunt voor de beoordeling van de effecten op de luchtvaartveiligheid geldt dat de veiligheid moet worden behouden. Dit sluit aan op het voorzorgsprincipe uit het IBN. Aangezien de vliegveiligheid in alle gevallen gewaarborgd dient te zijn, kunnen obstakels in de nabijheid van een platform met helikopterdek ertoe leiden dat dit onder bepaalde omstandigheden niet aan en/of af te vliegen is. In het IBN wordt anderzijds ook gesteld dat meervoudig ruimtegebruik van de Noordzee nagestreefd moet worden waar mogelijk onder de voorwaarde dat de andere gebruiker daar geen onevenredige schade of hinder van ondervindt.

Voor het uitvoeren van een ARA moet voldaan worden aan (IEM to) Appendix to JAR-OPS 3.430 sub paragraaf (I): Airborne Radar Approach for overwater operations. In het MER is beschreven dat conform deze bepalingen platform Q4-A aangevlogen kan worden vanuit het noorden en het zuidwesten, en platform Q4-B aangevlogen kan worden vanuit het zuiden, zuidoosten en het noordwesten.

Het bevoegd gezag heeft de ILT verzocht deze vliegpaden te toetsen aan het JAR-OPS 3 om vast te stellen of deze vliegpaden een veilige en handhaafbare vluchtuitvoering mogelijk maken. De ILT heeft in haar reactie aangegeven, dat met de oprichting van Q4-West nog steeds ARA-operaties uitgevoerd kunnen worden welke voldoen aan JAR-OPS 3.

Uit de reactie van de ILT blijkt dat de in het Addendum beschreven vliegpaden conform JAR-OPS 3 uit te voeren zijn en handhaafbaar zijn. Door het uitvoeren van ARA-operaties conform de beschreven vliegpaden, neemt door de oprichting van Q4-West de veiligheid niet af. Wanneer alternatieve ARA-procedures (zoals circling procedures) worden gevlogen is de veiligheid niet in het geding, maar ontstaan wel complexere situaties.

Vanuit dit oogpunt heeft de realisatie van Q4-West geen onaanvaardbare negatieve gevolgen voor helikopteroperaties van en naar de omliggende platforms.

Overwegingen omtrent bereikbaarheid platforms

Voor de helikopterdekken van de platforms zijn aan- en afvliegprocedures in gebruik. Deze procedures kunnen plaatsvinden bij 'goed zicht condities' onder Visual Flight Rules (VFR), waarbij visueel wordt genavigeerd en bij slecht zicht

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

condities onder Instrument Flight Rules (IFR), waarbij op instrumenten wordt genavigeerd.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Bij goed zicht binnen UDP (daglicht) wordt onder VFR gevlogen en worden helikopteroperaties van en naar de platforms in dit geval niet belemmerd omdat visueel gesepareerd kan worden van obstakels zoals windturbineparken.

Buiten UDP (duister) en bij slecht zicht binnen UDP wordt onder IFR gevlogen en kan een windturbinepark afhankelijk van de windrichting, afstand en oriëntatie een belemmering vormen voor helikopteroperaties van en naar platforms.

In principe worden platforms tegen de wind in aan- en afgevlogen. Een windturbinepark dat zich binnen 5 NM van een platform bevindt, beperkt de mogelijkheid om voor iedere windrichting veilig helikopteroperaties onder IFR uit te kunnen voeren.

Gemiddeld over een jaar heersen er 12% van de tijd IFR-condities. Tabel 4 toont de spreiding van IFR condities over het jaar. Hieruit blijkt dat in de maanden december t/m maart IFR-condities het meest voorkwamen.

	IFR (%)
Januari	18,6
Februari	20,3
Maart	17,8
April	9,6
Mei	6,2
Juni	6,4
Juli	4,8
Augustus	3,6
September	6,3
Oktober	13,4
November	15,8
December	21,7
Jaar	12,0

Tabel 4: IFR condities (tussen 7:00-21:00²² en binnen UDP), vliegbasis de Kooy (Den Helder), 2004 t/m 2008 [Bron: KNMI].

Het windturbinepark Q4-West ligt op 2,4 NM ten westen van het platform Q4-B met helikopterdek. Dit heeft tot gevolg dat Q4-B onder IFR-condities, die gemiddeld 12% van de tijd voorkomen, niet aan te vliegen wordt voor de windrichtingen N – ZO en niet af te vliegen is voor de windrichtingen Z – NW.

Het platform Q4-B is een onbemand platform waarop gemiddeld eens in de week gevlogen wordt. Hierdoor heeft de beperking van helikopteroperaties geen grote gevolgen voor de operaties op het platform.

Het windturbinepark Q4-West ligt op 3,2 NM ten zuiden van het platform Q4-A met helikopterdek. Dit heeft tot gevolg dat Q4-A onder IFR-condities, die

²² Zichtwaarden alleen bekend op het hele uur, periode omvat 7:30-20:30

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

gemiddeld 12% van de tijd voorkomen, niet aan te vliegen wordt voor de windrichtingen N – NO en niet af te vliegen is voor de windrichtingen Z – ZW.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Het platform Q4-A is een onbemand satellietplatform waarop gemiddeld twee keer in de week gevlogen wordt. Hierdoor heeft de beperking van helikopteroperaties geen grote gevolgen voor de operaties op het platform.

Gelet op bovenstaande overwegingen acht het bevoegd gezag de beperkingen op helikopteroperaties naar en van de platforms Q4-A en Q4-B niet onaanvaardbaar.

Overwegingen omtrent HMR KZ60, HMR KZ66

Het park ligt onder de HMR's KZ60 en KZ66. Gezien de hoogte van de windturbines (lager dan 500 ft) wordt aan het vereiste van verticale separatie van 1000 ft voldaan en vormt het park geen belemmering voor helikopters die zich op de HMR's op minimaal 1500 ft hoogte bevinden.

Het ILT streeft ernaar om aan weerszijden van een HMR 2 NM vrlj te houden van obstakels omdat omstandigheden, zoals icing conditions en het uitvoeren van noodlandingen, aanleiding kunnen geven om lager dan 1500ft te vliegen. Het feit dat deze omstandigheden zeer beperkt voorkomen en omdat voorgeschreven wordt het park te verlichten en te markeren en de ligging van het windturbinepark aan luchtvaardenden bekend wordt gemaakt, is de ligging van een windturbinepark onder een HMR acceptabel.

Overwegingen omtrent cumulatieve effecten

Ten tijde van het opstellen van dit besluit ligt in de directe omgeving van Q4-West het vergunde maar nog niet gerealiseerde windturbinepark Q4 geprojecteerd. Dit windturbinepark in cumulatie met windturbinepark Q4-West heeft als gevolg dat het aantal ongunstige windrichtingen toeneemt. In de kwalitatieve beoordeling is hiermee reeds rekening gehouden door aan te geven onder welke vliegpaden de platforms te bereiken zijn. Het cumulatieve effect van Q4-West en Q4 ligt al in deze analyse besloten. Dit betekent dat er geen aanvullende cumulatieve effecten zijn. Het totale effect is in dit geval gelijk aan het gecumuleerde effect.

N-1 noodprocedure

Door de realisering van windturbinepark Q4-West kunnen er meer limiterende omstandigheden, waaronder zijwind, geïntroduceerd worden. Met het vaststellen van de uitvliegkoers wordt hiermee rekening gehouden. Dit heeft als gevolg dat er minder uitvliegpaden beschikbaar zijn. Doordat in de praktijk de uitvliegkoers in een obstakelvrij gebied wordt bepaald, heeft het windturbinepark geen directe invloed op de vliegveiligheid op N-1 noodprocedures. Het bevoegd gezag acht deze beperking door N-1 operaties aanvaardbaar.

Overwegingen en conclusie omtrent SAR operaties

Het bevoegd gezag acht de effecten van het windturbinepark op SAR operaties per helikopter minimaal. Voor 'search and rescue' (SAR)-vluchten gelden andere limieten, waardoor deze kunnen plaatsvinden onder omstandigheden waaronder reguliere vluchten niet meer zijn toegestaan. Dit is een wezenlijk andere vliegpraktijk dan het – visueel of op instrumenten – regulier aan- en afvliegen van heliplatforms op zee. De redding van drenkelingen met een SAR-helikopter binnen het windturbinepark blijft mogelijk, aangezien de windturbines binnen enkele minuten stil gezet kunnen worden.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

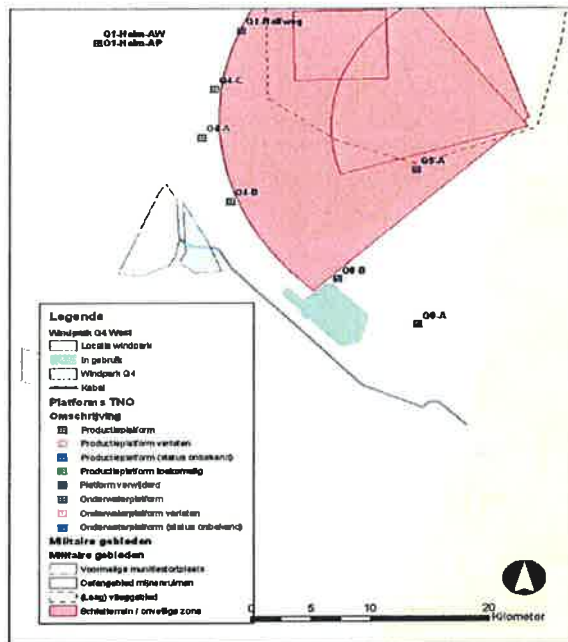
Radio- en radardekking

In het kader van het monitoring- en evaluatieprogramma zullen de effecten op de radio- en radardekking onderzocht worden, zie bijlage 1 bij de voorschriften, punt 10. Indien zich significante effecten op de luchtvaartveiligheid voordoen en deze door maatregelen in of rondom het windturbinepark te verhelpen zijn, dient de aanvrager deze maatregelen op last van het bevoegd gezag te nemen.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Militaire luchtvaart

Gezien de ligging van windturbinepark Q4-West heeft Q4-West geen invloed op de militaire luchtvaart.

Figuur 5: windturbinepark Q4-West (lichtgroen gearceerd) en militaire luchtvaart (rood gearceerd)

5.1.2.2.3 Conclusie

Het bevoegd gezag acht het noodzakelijk dat voor een doelmatig en veilig gebruik van de Noordzee het mogelijk moet blijven om helikopteroperaties van en naar de platformen Q4-A en Q4-B veilig uit te kunnen voeren. Gezien bovenstaande overwegingen omtrent veiligheid en bereikbaarheid acht het bevoegd gezag een obstakelvrije zone van 5 NM rondom deze platformen niet noodzakelijk. Het park zou daarmee wel het uitvoeren van de 'N-1' noodprocedure onder IFR beperken.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Het IBN 2015 spreekt van een doelmatig en veilig gebruik van de Noordzee. Alles in overweging nemende (de beperking van helikopteroperaties, de status van het platform en de frequentie waarmee het platform per helikopter wordt bezocht) komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat de (gecumuleerde) beperking van helikopteroperaties op de platformen Q4-A en Q4-B geen onaanvaardbare gevolgen heeft voor de operaties op de platforms Q4-A en Q4-B.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Op grond van het MER, de reactie van de ILT en de overwegingen omtrent veiligheid en bereikbaarheid komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat het aspect luchtvaartveiligheid niet aan vergunningverlening in de weg staat.

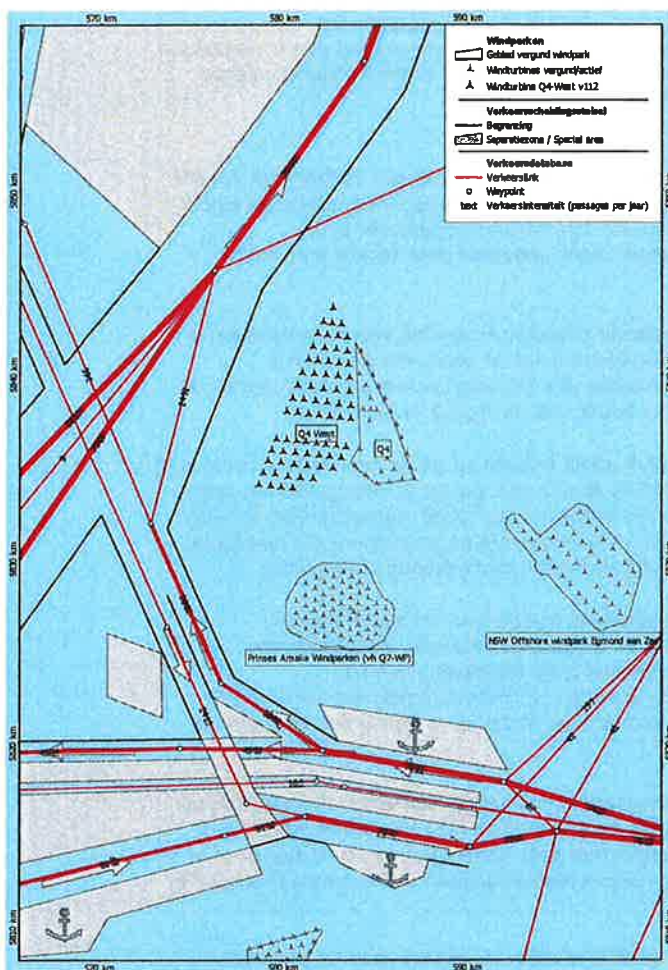
ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

5.1.2.3 Scheepvaart

5.1.2.3.1 Ligging windturbinepark Q4-West

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Het windturbinepark Q4-West ligt op ongeveer 12,5 nautische mijlen (NM) uit de kust van Egmond aan Zee. Onderstaande figuur 6 geeft de ligging van het park weer ten opzichte van de directe omgeving.

Figuur 6: Ligging van de windturbineparken Q4-West en Q4 conform het nieuwe verkeersscheidingstelsel (bron: Veiligheidsstudie offshore windturbinepark Q4-West, 14 januari 2013)

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Sinds 2007 zijn de windturbineparken Offshore Windturbinepark Egmond aan Zee (OWEZ) en Prinses Amalia windturbinepark (PAWP) gerealiseerd (zie figuur 6). Het OWEZ ligt op 5 NM ten zuidoosten van Q4-West. Het PAWP ligt op 2,4 NM ten zuiden van Q4-West. Daarnaast zijn er windturbineparken die reeds vergund maar nog niet gerealiseerd zijn, zoals het windturbinepark Q4.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Verkeersstromen

De verkeersstromen in de omgeving van het aangevraagde windturbinepark zullen als gevolg van de routestructuur per 1 augustus 2013 wijzigen. De noordoostwaartse route langs het park is gelegen op een afstand van minimaal 2,0 NM. De zuidelijke scheepvaartroute is op een nog veel grotere afstand gelegen.

5.1.2.3.2 Het MER

Uit het Addendum volgt dat windturbinepark Q4-West op een afstand van 2,0 NM van de scheepvaartroute ligt. De effecten van het voorgenomen windturbinepark Q4-West op scheepvaart en veiligheid zijn inzichtelijk gemaakt in de veiligheidsstudie. Deze veiligheidsstudie is opgesteld door MARIN en maakt onderdeel uit van het MER.

De MARIN-studie beschrijft een aantal effecten. Als gevolg van veranderingen in verkeersstromen rond het windturbinepark kan er een toename van het aanvaringsrisico van schepen onderling zijn. Dit effect is niet aanwezig gezien de nieuwe routestructuur al rekening houdt met de ligging van Q4-West.

Daarnaast kan een windturbinepark effect hebben op elkaar kruisende scheepvaart door zichtbelemmeringen. De MARIN-studie wijst uit dat er weinig effecten zullen optreden als gevolg van zichtbelemmeringen voor zowel routegebonden als niet-routegebonden verkeer. In het MER wordt daarom geconcludeerd dat realisering van Q4-West geen negatieve gevolgen heeft voor kruisende scheepvaart.

Verder zijn in de MARIN-veiligheidsstudie de aanvaar- en aandrijfkansen (rammings en driftings) berekend en de gevolgen hiervan, waaronder olie-uitstroom. Om dit te kunnen berekenen is de afwikkeling van het scheepvaartverkeer (zowel routegebonden als niet-routegebonden verkeer) in SAMSON gemodelleerd (Safety Assessment Model for Shipping and Offshore on the North Sea).

Voor de locatie van het windturbinepark is een verkeersdatabase aangemaakt op basis van de nieuwe routestructuur die 1 augustus 2013 van kracht wordt. Het cumulatieve effect wat veroorzaakt wordt door andere parken, is in deze studie opgenomen als basissituatie. De nieuwe routestructuur houdt immers al rekening met de andere parken.

De ongevalskansmodellen van SAMSON worden toegepast voor het beoordelen van de effecten van het windturbinepark op de scheepvaart en veiligheid. In het MER worden de volgende conclusies getrokken (niet uitputtend):

- het park levert weinig risico's op voor de scheepvaart;
- er zal tijdens de bouw van het park tijdelijk (een half jaar) een verhoogde kans op aanvaringen van 0,35% en andere typen scheepsongevallen van 0,17% optreden vanwege de verhoogde verkeersintensiteit;

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

- de kans op persoonlijk letsel bij een aanvaring of aandrijving is bijzonder klein. De kans op meer dan 10 doden is gelijk aan 1/625.000 jaar;
- er is eens in de 677 jaar een kans op uitstroom van bunkerolie of ladingolie in de EEZ als gevolg van een aanvaring of aandrijving met een schip.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Het MER concludeert dat de negatieve effecten op scheepvaart en veiligheid zeer gering zijn.

Hoewel de beschreven negatieve effecten zeer gering zijn, beschrijft het MER de volgende mitigerende maatregelen:

- het park markeren door middel van het Automatic Identification System (AIS) waardoor de kans op aanvaringen wordt verkleind, maar niet de kans op aandrijvingen;
- inzet van een zeesleepboot ETV (Emergency Towing Vessel), waarmee de kans op aandrijvingen van schepen met windturbines met meer dan 50% afneemt mits de sleepboot op de juiste plek, in de nabijheid van het windturbinepark, is gestationeerd.

5.1.2.3.3 Overwegingen bevoegd gezag

De Waterwet spreekt van een doelmatig en veilig gebruik van bij het rijk in beheer zijnde waterstaatswerken. Om de effecten op het doelmatig en veilig gebruik van de Noordzee te beoordelen heeft het bevoegd gezag de inzichten uit het MER afgewogen.

In de Beleidsnota Noordzee is opgenomen dat het vertrekpunt voor veilig scheepvaartverkeer een afstand van twee zeemijl vanaf de internationaal (IMO) vastgestelde verkeersscheidingstelsels is. Met deze afstand is aangesloten op ervaringen in de praktijk en het beleidsmatige uitgangspunt van toepassing van risico-analyse voor veilig scheepvaartverkeer.

Het accent ligt in het MER op de theoretische onderbouwing van MARIN met behulp van het SAMSON model. Zoals in paragraaf 3.2.1 van de MARIN-veiligheidsstudie is opgemerkt, geeft dit model een inschatting van de kansen op en consequenties van verschillende ongevallen op zee. De totale effecten voor aanvaar- en aandrijfkansen zijn zeer gering. Daarnaast wordt in de MARIN-veiligheidsstudie gesteld dat er weinig effecten op kruisende scheepvaart zijn.

Het MER en het SAMSON-model gaan uit van de verkeerssituatie zoals die zal gelden vanaf 1 augustus 2013. Deze nieuwe verkeerssituatie houdt rekening met de al vergunde en gerealiseerde windturbineparken. Dit betekent dat het cumulatieve effect wat veroorzaakt wordt door andere parken, is opgenomen als basissituatie. Een ander effect van deze nieuwe verkeerssituatie is dat door windturbinepark Q4-West geen veranderingen in de verkeersstromen zullen optreden.

Op grond van het MER inclusief de MARIN-veiligheidsstudie, de ligging van Q4-West op minimaal 2,0 NM van het verkeersscheidingstelsel en gelet op de kennis en ervaring met de vaarpraktijk (hoe schepen zich onderling en ten opzichte van obstakels kunnen gedragen) in het betreffende gebied, waarbij goed zeemanschap en de menselijke factor een belangrijke rol spelen, komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat er geen onaangevaardbaar effect is op de scheepvaartveiligheid.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Mitigerende maatregelen

Het bevoegd gezag merkt met betrekking tot de beschreven mitigerende maatregelen in het MER het volgende op. In het verlichtingsplan moet conform voorschrift 13 beschreven worden hoe AIS-markering plaatsvindt. In het calamiteitenplan moeten conform voorschrift 11 afspraken gemaakt worden over de te nemen maatregelen bij calamiteiten. De inzet van een ETV is één van de onderdelen waarover afspraken gemaakt kunnen worden.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

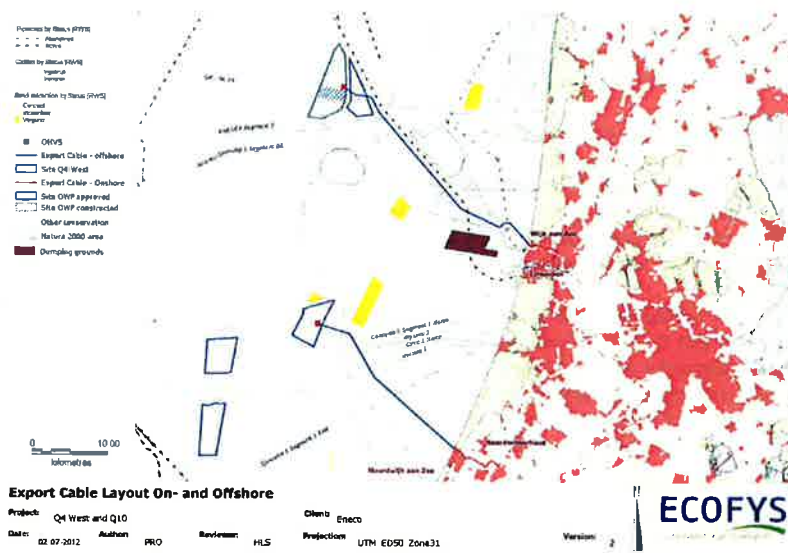
5.1.2.3.4 Conclusie bevoegd gezag

Het IBN 2015 spreekt van een doelmatig en veilig gebruik van de Noordzee. Alles in overweging nemende komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat scheepvaartveiligheid vergunningverlening niet in de weg staat.

5.1.2.4 Kabels en leidingen

5.1.2.4.1 De ligging

Het windturbinepark heeft interne bekabeling en er loopt een kabeltracé vanaf het offshore transformatorstation tot aan het aanlandingspunt bij Wijk aan Zee. De lengte van dit kabeltracé is 33,7 kilometer. Het offshore kabeltracé dat wordt aangevraagd reikt tot de laagwaterlijn (LAT). Voor de ligging van het tracé wordt verwezen naar figuur 7. Het kabeltracé loopt niet door actieve zandwingebieden.

Figuur 7: Kabeltracé van windturbinepark Q4-West naar de aanlandingslocatie bij Wijk aan Zee

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Het voorkeurtracé van de kabel van het windturbinepark naar de kust, kruist 9 keer een telecomkabel (waarvan 1 verlaten is), 5 keer een elektriciteitskabel (waarvan 2 zijn vergund maar nog niet zijn gerealiseerd) en 2 pijpleidingen (waarvan 1 verlaten is).

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

5.1.2.4.2 Het MER

Omdat de kabels tussen het windturbinepark tot het aansluitpunt op land kostbaar zijn om aan te leggen wordt voorgestaan de afstand zo klein mogelijk te houden. Daarbij verdient het aanbeveling om indien mogelijk de kabel naar land te bundelen met bestaande kabels en/of leidingen. Om die reden zal de kabel van windturbinepark Q4-West het tracé van de kabel van het naastgelegen windturbinepark Q4 zoveel mogelijk volgen.

In de kabelcorridor van het windturbinepark Q4-West loopt de telecomkabel 'UK - NL 14'. Daarnaast loopt het kabeltracé van het vergunde, maar nog niet gerealiseerde windturbinepark Den Helder door windturbinepark Q4-West. Met de vergunninghouder van dit windturbinepark is overeenstemming om deze kabel bij realisatie door de kabelcorridor van het windturbinepark Q4-West te laten lopen.

5.1.2.4.3 Overwegingen bevoegd gezag

Bij het vaststellen van het kabeltracé zijn de richtlijnen die Rijkswaterstaat Noordzee heeft verstrekt voor het ontwikkelen van een vergunbare kabelroute maatgevend. Het kabeltracé is zo gekozen dat liggende infrastructuur, zoals andere kabels, leidingen en vaargeulen zoveel als mogelijk worden vermeden. Daarnaast is rekening gehouden met de aanwezigheid van actieve zandwingebieden en ankergebieden. Hierbij is een veiligheidsmarge van 1.000 meter aangehouden. Het kabeltracé loopt marginaal door een aangewezen zandwingebied en niet door ankergebieden.

Voor offshore-installaties dient een veiligheidszone van 500 meter in acht te worden genomen. Alleen in overeenstemming met de operator mag binnen deze afstand een kabel worden gelegd. Het kabeltracé loopt niet door dergelijke veiligheidszones.

Om het onderhoud aan de kabels te vergemakkelijken wordt een onderhoudszone ingesteld van 500 tot 1.000 meter aan beide zijden van het kabeltracé.

Gronddekking

De kabels worden op een diepte van minimaal 1 meter beneden zeebedniveau gelegd, waarbij de bodemdekking te allen tijde gewaarborgd wordt. In de brandingszone, dat wil zeggen binnen 3 kilometer uit de kust (LAT), wordt de kabel op 3 meter beneden zeebodenniveau gelegd. Bij de kruising van vaargeulen dient de kabel minimaal 1 meter beneden onderhoudsdiepte te worden gelegd om baggerwerkzaamheden mogelijk te houden.

De natuurlijke verplaatsing van zandduinen is de belangrijkste oorzaak dat kabels die zijn ingegraven bloot komen te liggen. Om er voor te zorgen dat dit zo min mogelijk voorkomt, schrijft het bevoegd gezag voor dat regelmatig surveys uitgevoerd moeten worden om te bepalen of de kabels wel op de gewenste diepte liggen.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Kabel- en leidingkruisingen

Het kabeltracé kruist verschillende kabels en leidingen. Bij kabel- en leidingkruisingen dient idealiter een verticaal verschil van 0,3 meter aangehouden te worden tussen de windturbineparkkabel en de te kruisen kabel of pijpleiding. Wanneer dit verschil van 0,3 meter niet mogelijk is, omdat de te kruisen kabel of pijpleiding niet diep genoeg ligt, dan kan de windturbineparkkabel met andere maatregelen op voldoende afstand worden gelegd. Te denken valt dan aan een brug over de te kruisen kabel of pijpleiding, bestaande uit rotsen. Wanneer de vereiste diepte niet kan worden verkregen door ingraven, dan zal de kabel door middel van rotsen beschermd dienen te worden. Als een te kruisen kabel buiten dienst is, dan kan overwogen worden om in overeenstemming met de kabeleigenaar de te kruisen kabel door te snijden voor een doorgang voor de kabel van het windturbinepark.

Wanneer het kabeltracé een zandduinengebied kruist kunnen deze verschillen in hoogte van het zeebed voor veel schepen die de kabels in de zeebodem brengen moeilijkheden met zich meebrengen. Het is dan noodzakelijk om de zandduinen af te vlakken, zodat de kabels alsnog kunnen worden ingegraven.

In het windturbinepark Q4-West loopt de telecomkabel 'UK - NL 14'. Er is voldoende ruimte voor deze telecomkabel gereserveerd. Hierdoor zijn er geen effecten te voorzien op deze telecomkabel.

Straalpaden

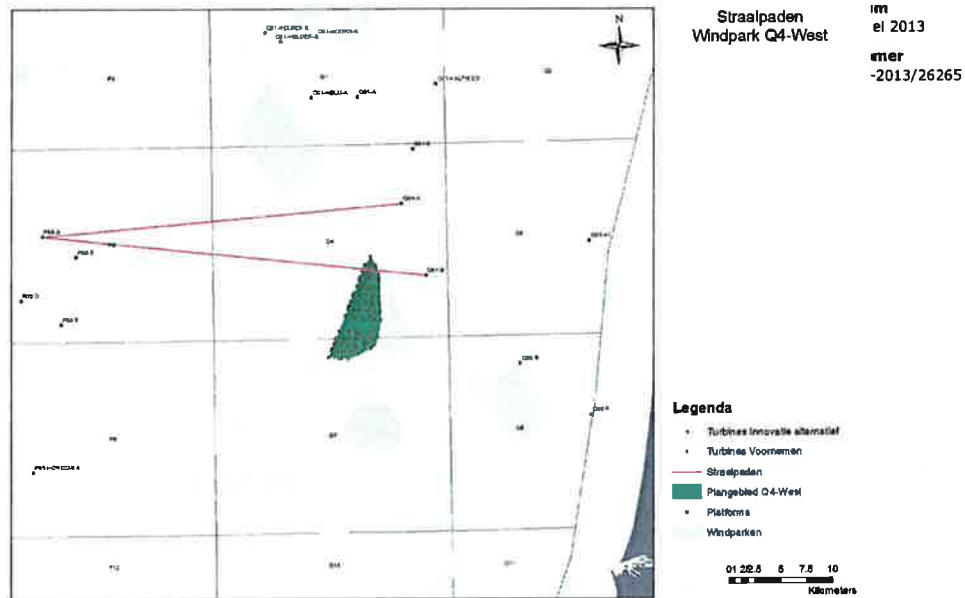
Telecommunicatie kan via kabels lopen, maar kan ook draadloos zijn. Voor goede draadloze verbindingen werken obstakels tussen zender en ontvanger verstorend en dit dient voorkomen te worden. De draadloze verbindingen worden straalpaden genoemd. Er zijn beschermde straalpaden, zoals de communicatie van KPN Telecom Netwerkdiensten, maar er zijn ook onbeschermde straalpaden, zoals voor het mobiele verkeer. Beschermde straalpaden worden bij voorkeur vrijgehouden van obstakels binnen een afstand van 100 meter aan weerszijden van het hart van de straalverbinding tussen ontvanger en verzender. De straalpaden lopen op minimaal 190 meter langs de dichtst bijzijnde windturbine. Dit betekent dat de windturbines geen effect hebben op de werking van de straalpaden.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

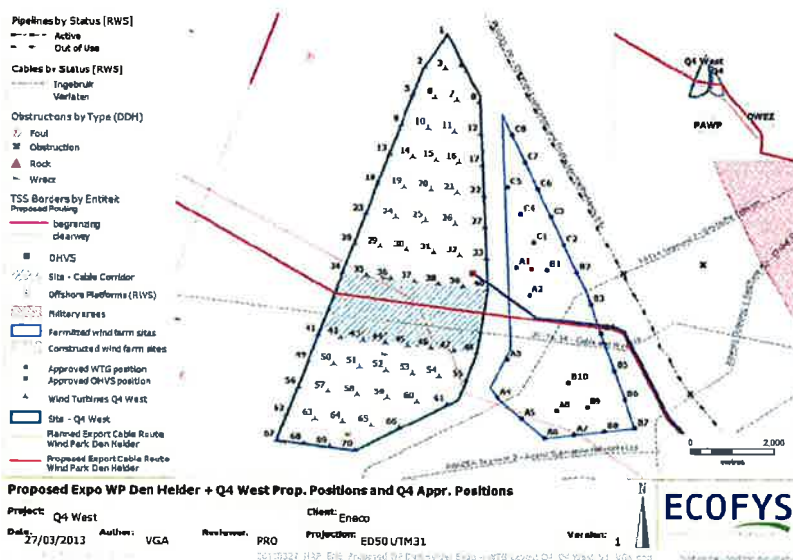
Figuur 8: Ligging straalpaden.

Kabeltracé windturbinepark Den Helder

Het geplande kabeltracé van het vergunde, maar nog niet gerealiseerde windpark Den Helder loopt door windpark Q4-West. Dit kabeltracé kan echter zodanig worden verlegd dat deze kabel ook door de tracécorridor van het windpark Q4-West gaat lopen. Er is door de initiatiefnemer overleg geweest met de vergunninghouder Scottish Southern Energy (SSE) van dit geplande windpark en kabeltracé. Deze vergunninghouder heeft geen bezwaar tegen verlegging van de kabel, mits voorafgaande aan de aanlegwerkzaamheden in detail overeenstemming wordt bereikt over de aanpassing. Te zijner tijd zal de vergunning in relatie tot het kabeltracé van het windpark Den Helder moeten worden gewijzigd.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Figuur 9: Kabeltrace windturbinepark Den Helder (rode lijn)

Windturbinepark Q4

Het kabeltracé van windturbinepark Q4-West loopt door het windturbinepark Q4. Gezien het kabeltracé door de tracécorridor van windturbinepark Q4 loopt, heeft dit geen gevolgen voor de uitvoerbaarheid van windturbinepark Q4.

5.1.2.4.4 Conclusie bevoegd gezag

Alles in overweging nemende komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat de aanwezige kabels en leidingen in het plangebied van Q4-West niet aan vergunningverlening in de weg staan.

5.1.2.5 Zand- en schelpenwinning

5.1.2.5.1 Het MER

Het windturbinepark is niet gelegen in een zandwingsgebied. Het kabeltracé daarentegen beperkt een gedeelte van de beschikbare zandvoorraad. Op dit moment wordt er echter geen gebruik gemaakt van deze zandwingsgebieden.

Het effect van het kabeltracé op de beschikbare zandvoorraad is echter verwaarloosbaar, gezien vanuit de gehele beschikbare zandvoorraad in de Noordzee.

Het windturbinepark en het kabeltracé liggen wel in een schelpenwinningsgebied. De aanleg en exploitatie van het windturbinepark sluit dit gebied uit. Dit resulteert

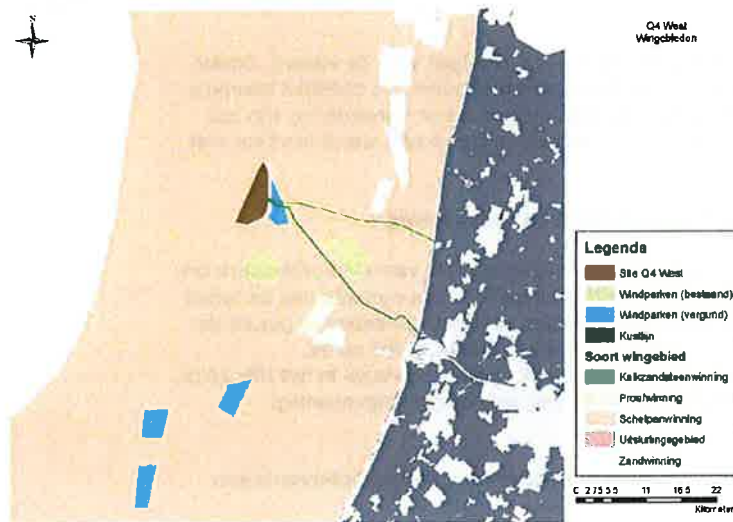

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

in een afname van het schelpenwingsgebied binnen de 12-mijlszone met 0,24%.
Verwacht wordt dat deze afname verwaarloosbaar zal zijn.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Figuur 10: Wingegebieden. Dit figuur is eveneens voorzien van de ligging van het alternatieve kabeltracé. Het onderste tracé betreft het vergunde kabeltracé.

5.1.2.5.2 Overwegingen en conclusie bevoegd gezag

Het bevoegd gezag komt gelet op de uitgangspunten van meervoudig ruimtegebruik, zoals beschreven in het IBN 2015, tot de conclusie dat zand- en schelpenwinning niet aan vergunningverlening in de weg staan.

5.1.2.6 Visserij

De hierna volgende overwegingen gaan in op de effecten van het ruimtebeslag van windturbinepark Q4-West. Voor de ecologische effecten van windturbinepark Q4-West en de gevolgen daarvan wordt verwezen naar paragraaf 5.1.2.1.

5.1.2.6.1 Het MER

In het MER is beschreven dat het ruimtebeslag van het plangebied in vergelijking tot het Nederlands Continentaal Plat zeer gering is. Het windturbinepark inclusief veiligheidszone en kabelcorridor maakt aanspraak op slechts 0,07% van het totaal te bevissen oppervlak.

Er is daarnaast sprake van indirect ruimtebeslag doordat enerzijds vissersboten als gevolg van het windturbinepark hun koers moeten wijzigen, anderzijds doordat het verlies van visgronden een toename van visserijdruk op de resterende

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

visgronden veroorzaakt. Hoewel dit effect moeilijk is te kwantificeren, zal het effect naar verwachting gering zijn omdat het aandeel van de visserij binnen het windpark maar gering is ten opzichte van de totale visserij binnen het Nederlandse deel van de EEZ.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

De aanleg van het windturbinepark heeft geen gevolgen voor de visserij, omdat deze activiteiten zich binnen het gesloten gebied afspelen. De tijdelijke toename van de scheepsbewegingen tijdens aanleg, onderhoud en verwijdering zijn ten opzichte van de normale scheepsvaart zeer klein. De visserij wordt hierdoor niet belemmerd.

5.1.2.6.2 Overwegingen en conclusie bevoegd gezag

Het bevoegd gezag is van oordeel dat het ruimtegebruik van windturbinepark Q4-west inclusief veiligheidszone en kabeltracé beperkt is ten opzichte van de totaal beschikbare visgronden. Er zijn geen gevolgen voor het ruimtebeslag gezien de intrekking van de vergunning van Scheveningen Buiten. Gelet op de uitgangspunten van meervoudig ruimtegebruik zoals beschreven in het IBN 2015, staat het belang van de visserij niet in de weg aan vergunningverlening.

5.1.3 Overwegingen t.a.v. intrekking watervergunning Scheveningen Buiten

Het bevoegd gezag toetst het verzoek tot intrekking van watervergunning voor windturbinepark Scheveningen Buiten aan de doelstellingen en belangen, bedoeld in de artikelen 2.1 en 6.11 van de Waterwet, conform artikel 6.22 lid 3 onder a van de Waterwet.

Het windturbinepark Scheveningen Buiten is niet gerealiseerd. Het intrekken van de watervergunning heeft om die reden geen negatieve gevolgen voor waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid. Ook heeft deze intrekking geen gevolgen voor de maatschappelijke functievervulling van de Noordzee, omdat andere functies zoals scheepvaart, mijnbouw en visserij geen hinder zullen ondervinden van deze intrekking.

Voorts merkt het bevoegd gezag op dat door het verleggen van scheepvaartroutes de watervergunning niet meer uitvoerbaar is gelet op de doelstellingen en belangen, bedoeld in de artikelen 2.1 en 6.11 van de Waterwet. Gelet hierop heeft het bevoegd gezag naar compenserende ruimte gezocht. Zie voor nadere overwegingen hieromtrent paragraaf 5.1.4.

Het bevoegd gezag komt tot de conclusie dat de doelstellingen en belangen, bedoeld in de artikelen 2.1 en 6.11 van de Waterwet, zich niet verzetten tegen de intrekking van watervergunning Scheveningen Buiten.

5.1.4 Overwegingen t.a.v. van het moratorium uit de Beleidsregels

Met de 'Wijziging Beleidsregels inzake de toepassing Wet beheer rijkswaterstaatswerken op installaties in de exclusieve economische zone' (Stcrt. 2008, nr. 67) is sinds 1 april 2008 op de vergunningverlening van

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

windturbineparken in de EEZ een moratorium van toepassing. Dit houdt in dat het uitgiftestelsel voor nieuwe initiatieven voor windenergie op zee is uitgesloten. De aanleiding van dit moratorium is het grote aantal ontvangen initiatieven waarmee de tot 2011 beoogde committering van 450 MW ruimschoots was behaald. Omdat er een nieuw uitgiftestelsel werd ontwikkeld die verdere groei naar 6000 MW wind op zee mogelijk moet maken, was een rem op het indienen van initiatieven wenselijk. Het ongewijzigd voortzetten van het toenmalige beleid maakte deze ambitie niet mogelijk.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Naar aanleiding van de motie van Van Veldhoven (Tweede Kamer, vergaderjaar 2010 – 2011, 32 500 A, nr. 52) heeft staatssecretaris Atsma in 2012 de geldigheid van de in 2009 verleende vergunningen voor windturbineparken in het Nederlandse deel van de Noordzee verlengd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 000, nr. 58). Hiertoe heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu overlegd met vergunninghouders, de scheepvaartsector en andere belanghebbenden. Het doel van dit overleg was om tot een succesvol uitvoeringsselsel voor het behouden van de vergunningen te komen, rekening houdend met de belangen van de diverse partijen.

Bij het zoeken van oplossingen is aansluiting gezocht bij een al lopend initiatief om de scheepvaartroutes en het verkeersscheidingsstelsel voor de Nederlandse kust aan te passen. Dit initiatief was noodzakelijk om de scheepvaartveiligheid te verbeteren, de Nederlandse havens bereikbaar te houden en om voldoende ruimte voor 6000 MW wind op zee te realiseren. Het gezamenlijke proces van aanpassing van de scheepvaartroutes, ten behoeve van scheepvaartveiligheid en bereikbaarheid van de Nederlandse havens, en verlenging van de geldigheid van de vergunningen heeft geleid tot een voorstel om de scheepvaartroutes aan te passen. Dit voorstel is door IMO goedgekeurd en zal per 1 augustus 2013 in werking treden. Hierdoor kan de vergunning voor het windturbinepark Scheveningen Buiten door initiatiefnemer niet meer worden benut. De onderhavige aanvraag heeft daarom mede betrekking op het intrekken van de vergunning Scheveningen Buiten.

Het verleggen van scheepvaartroutes waardoor Scheveningen Buiten niet meer gerealiseerd kan worden, is aanleiding geweest voor het bevoegd gezag om vervangende ruimte te zoeken om de capaciteit van de vergunning Scheveningen Buiten te compenseren. Hierbij is rekening gehouden met de andere belangen die op de Noordzee spelen.

De vervangende ruimte is gevonden in aansluiting op en ten westen van het aan Eneco Wind B.V. vergunde windturbinepark Q4. De onderhavige aanvraag heeft op die locatie betrekking en geeft invulling aan de compensatie van de capaciteit en oppervlakte van de vergunning Scheveningen Buiten.

Het op deze schaal aanpassen van de scheepvaartroutes en het verkeersscheidingsstelsel voor de Nederlandse kust is een uitzonderlijk grote operatie. De laatste aanpassing op deze schaal heeft namelijk plaats gevonden in 2008. Dat daarnaast het verleggen van scheepvaartroutes tot gevolg heeft dat windturbinepark Scheveningen Buiten niet meer gerealiseerd kan worden, is een situatie die op het moment van vaststellen van het moratorium niet te voorzien was.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Het bevoegd gezag acht deze situatie een bijzondere omstandigheid in de zin van artikel 4.84 van de Algemene wet bestuursrecht. Bij het vaststellen van het moratorium heeft het bevoegd gezag namelijk met deze omstandigheid geen rekening kunnen houden.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Het onverkort toepassen van het moratorium acht het bevoegd gezag, mede gelet op deze bijzondere omstandigheid, in dit geval niet aanvaardbaar en onredelijk voor initiatiefnemer Eneco Wind B.V. De gevolgen van deze onverkorte toepassing staan daarnaast niet in verhouding tot het met het moratorium te dienen doel.

Initiatiefnemer heeft voor de vergunning Scheveningen Buiten destijds veel kosten, waaronder onderzoekskosten en de kosten voor juridische bijstand, gemaakt om met het genereren en verkopen van windenergie financieel voordeel te behalen. Doordat Scheveningen Buiten niet gerealliseerd kan worden, door de bijzondere omstandigheid waarvan de oorzaak bovendien niet bij initiatiefnemer ligt, zijn zowel de kosten onnodig gemaakt als valt het financiële voordeel weg.

Het nadeel van initiatiefnemer, dat ondermeer is gelegen in het ontnemen van zijn rechtmatige belang, weegt daarom in dit geval niet op tegen de onverkorte toepassing tot het met het moratorium te dienen doel. Het doel van het moratorium is immers het voorkomen van nieuwe ruimtelijke claims die de werking van het nieuwe uitgiftestelsel en nieuwe groeimogelijkheden naar 6000 MW Wind op zee belemmeren. In dit geval draagt het initiatief voor windturbinepark Q4-West bovendien bij aan deze ambitie. Daarnaast is het park Q4-West gesitueerd in een gebied dat onder het nieuwe uitgiftestelsel is aangewezen als zoeklocatie. Het algemeen belang verzet zich in principe tegen het afwijken van beleidsregels, maar in dit geval dient deze afwijking juist ook het algemeen belang.

Met de onderhavige locatiekeuze voor de verplaatsing van Scheveningen Buiten heeft het bevoegd gezag rekening gehouden met andere belanghebbenden op de Noordzee. Deze belangenafweging is getoetst aan het toetsingskader van het IBN en de Beleidsnota Noordzee (zie paragraaf 5.1.2).

Ten overvloede benadrukt het bevoegd gezag dat de hierboven beschreven bijzondere omstandigheid, het doel van het moratorium én de gevolgen van het moratorium in relatie tot de belangen van Eneco Wind B.V. en derden in dit geval eenmalig aanleiding geeft om van het moratorium af te wijken. Het moratorium blijft om die reden onverkort van toepassing in gevallen waarin zich geen bijzondere omstandigheden voor doen, dit ter beoordeling van het bevoegd gezag. Dit houdt in dat de werking van het moratorium voor andere nieuwe initiatieven van toepassing blijft, ook in het geval de uitkomst hiervan door initiatiefnemer als onwenselijk wordt ervaren.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

PROCEDURE

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

6.1 Algemeen

Procedurevergunningverlening Q4-West

Op het voorbereiden van de beslissing op de aanvraag is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) van toepassing. Dit volgt uit artikel 3.10 van de Algemene wet bestuursrecht jo. artikel 4 lid 2 van de 'Beleidsregels inzake toepassing Wet beheer rijkswaterstaatswerken op installaties in de exclusieve economische zone' (hierna: 'Beleidsregels').

Procedure intrekken watervergunning Scheveningen Buiten

Gelet op het bepaalde in artikel 3.10 lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht heeft het bevoegd gezag afdeling 3.4 Awb van toepassing verklaard voor de procedure tot intrekking van de watervergunning Scheveningen Buiten van 18 december 2009, met kenmerk WSV-2009/1227. De initiatiefnemer is hiervan bij brief van 13 mei 2013 op de hoogte gesteld.

Het bevoegd gezag vermeldt hierbij uitdrukkelijk dat het behandelen van de aanvraag voor een watervergunning van windturbinepark Q4-West, waarin tevens aanvraag is gedaan tot intrekken van de watervergunning Scheveningen Buiten, in één procedure plaatsvindt.

Advies Rijkswaterstaat West-Nederland Noord

Aangezien een gering gedeelte van het kabeltracé valt onder de bevoegdheid van Rijkswaterstaat West-Nederland Noord, is advies gevraagd omtrent deze aanvraag (inclusief MER en pb). Dit advies is op 25 april 2013 ontvangen en geregistreerd met kenmerk RWS-2013/26070. Met dit advies is rekening gehouden bij het opstellen van het onderhavige besluit.

Advies ILT

Het bevoegd gezag heeft op 24 april 2013 het MER ter beoordeling voorgelegd aan het ILT. Het op 16 mei gestuurde Addendum is eveneens in de beoordeling meegenomen. De reactie van de ILT is ontvangen op 22 mei 2013 en geregistreerd met kenmerk RWS-2013/26690. Hiermee is rekening gehouden bij het opstellen van het onderhavige besluit.

6.2 Procedure Milieueffectrapportage (m.e.r.) inclusief passende beoordeling

6.2.1 Milieueffectrapportage (m.e.r.)

De onderhavige vergunningaanvraag is ingevolge artikel 7.2 lid 1 onder b Wet milieubeheer (Wm) jo. art. 2 lid 2 jo. onderdeel D, 22.2 Besluit milieueffectrapportage m.e.r.-beoordelingsplichtig.

De aanvrager heeft conform art. 7.16 lid 3 Wm verklaard dat een milieueffectrapportage wordt gemaakt. De relevante bepalingen van Hoofdstuk 7 van de Wet Milieubeheer (Wm) en de procedure omschreven in Afdeling 13.2 Wm

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

zijn dienovereenkomstig toegepast. Het MER voor het windturbinepark Q4-West is bij de vergunningaanvraag gevoegd.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Op 13 augustus 2012 is de startnotitie van Eneco Wind B.V. ontvangen door de waterbeheerder. De startnotitie heeft ter inzage gelegen van 4 september 2012 tot en met 1 oktober 2012.

In het MER zijn alternatieven onderzocht voor de uitvoering van de beoogde bedrijfsactiviteiten en de daarmee samenhangende milieueffecten.

Het MER is beoordeeld aan de hand van het bepaalde in hoofdstuk 7 van de Wm en de Notitie reikwijdte en detailniveau van 23 oktober 2012.

Uit het MER is gebleken dat het voorkeursalternatief een aanvaardbaar alternatief is.

Overwegingen omtrent het advies van de Commissie MER

De Commissie MER wordt om advies gevraagd. Het bevoegd gezag betreft dit advies bij het nemen van het definitieve besluit.

6.2.2 Passende beoordeling

Het bevoegd gezag merkt op dat de Natuurbeschermingswet 1998 in de Exclusieve Economische Zone niet van toepassing is. Desalniettemin is het bevoegd gezag van oordeel dat op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijnen en het beleid een passende beoordeling opgesteld moet worden.

Uit onderzoek dat in opdracht van Rijkswaterstaat Waterdienst is uitgevoerd (Prins et al., 2008), is gebleken dat het niet mogelijk is om op voorhand negatieve effecten van de aanleg, exploitatie en verwijdering van windturbineparken op de Noordzee, uit te sluiten op de in Natura 2000-gebieden beschermde populaties van vogels en zeezoogdieren.

Het integrale afwegingskader uit het IBN en de Beleidsnota Noordzee is vergelijkbaar met de afwegingskaders uit de Natuurbeschermingswet 1998 en de Vogel- en Habitatrichtlijnen. Aan de hand van dit integrale afwegingskader uit het IBN en de Beleidsnota Noordzee is beoordeeld of het natuurbelang aan vergunningverlening in de weg staat. Hiertoe is een passende beoordeling opgesteld voor de bouw, exploitatie en ontmanteling van het windturbinepark.

De passende beoordeling is bij de vergunningaanvraag gevoegd en maakt onderdeel uit van het MER.

6.3 Behandeling van zienswijzen

In het definitieve besluit wordt dit onderdeel van het besluit opgenomen.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

7) CONCLUSIE

De in de vergunning opgenomen voorschriften waarborgen het veilig en doelmatig gebruik van de Noordzee en beschermen de doelstellingen van het waterbeheer. Op grond van de overwegingen bestaan er daarom geen bezwaren tegen het verlenen van de gevraagde vergunning. Daarnaast bestaan er geen bezwaren tegen het intrekken van de watervergunning Scheveningen Buiten van 18 december 2009 met kenmerk WSV/2009-1227.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

8) ONDERTEKENING

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU,
Namens deze,
HET HOOFD VAN DE AFDELING VERGUNNINGVERLENING

Mevrouw ir. M. Harte

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

9) MEDEDELINGEN

Voor meer informatie over dit ontwerp van het besluit kunt u contact opnemen met Rijkswaterstaat Zee en Delta, te bereiken onder telefoonnummer 070-3366600.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Om te bepalen of u meer informatie wilt, kunnen de volgende vragen en aandachtspunten u helpen:

- Is de inhoud van het ontwerp van het besluit duidelijk en is helder wat het concreet voor u betekent?
- Kunt u beoordelen of het ontwerp van het besluit inhoudelijk juist is of niet? Of heeft u behoefte aan een toelichting?
- Kloppen de gegevens over u in het ontwerp van het besluit en heeft u alle gegevens verstrekt?

Ook wanneer u andere vragen heeft over het ontwerp van het besluit of de procedure, of wanneer u zich op een of andere manier heeft gestoord aan de wijze waarop bij de besluitvorming met u of uw belangen is omgegaan, kunt u contact opnemen.

Op grond van art. 3.15 lid 2 van de Algemene wet bestuursrecht besluit het bevoegd gezag dat een ieder, gedurende een periode van zes weken vanaf de dag waarop de ontwerpvergunning ter inzage is gelegd, schriftelijk of mondeling zijn zienswijze over de ontwerpvergunning Q4-West en/of de intrekking van watervergunning Scheveningen Buiten van 18 december 2009 (kenmerk WSV-2009/1227) naar voren kan brengen.

Een zienswijze moet worden gericht aan Centrum Publiekparticipatie, Offshore Windpark Q4 West, Postbus 30316, 2500 GH Den Haag.

Op grond van artikel 1.1 lid 1 sub a Crisis- en herstelwet (hierna: 'Chw') is op dit besluit de Chw van toepassing. Dit heeft onder meer tot gevolg dat een niet tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan geen beroep kan instellen tegen dit besluit (art. 1.4 Chw). Verder dienen bij het Instellen van beroep de gronden van het beroep direct te worden opgenomen. Er kan geen zogeheten pro forma beroep worden ingediend.

Overige mededelingen:

- I. Het hebben van deze vergunning ontslaat de houder niet van de verplichting om de redelijkerwijs mogelijke maatregelen te treffen teneinde te voorkomen dat derden of de Staat ten gevolge van het gebruik maken van de vergunning schade lijden.
- II. Een afschrift van dit besluit is verzonden aan:
  1. Commissie MER;
  2. De regionaal directeur van het RVOB, DV, die zich met betrekking tot het gebruik van staats eigendom(men) schriftelijk tot u kan wenden;

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

- III. Naast de vergunning heeft u voor het gebruik van staatsgrond- en water nog toestemming nodig van Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf. Ik wijs u er op dat Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf aan een dergelijke privaatrechtelijke regeling nog nadere voorwaarden kan stellen, waaronder het betalen van een (marktconforme) gebruiksvergoeding. Pas op het moment dat een privaatrechtelijke regeling is overeengekomen met Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf mag gebruik worden gemaakt van staatseigendom(men) ter uitvoering van de vergunde activiteit(en).
- IV. Mocht blijken dat er als gevolg van het gebruik maken van de vergunning schade optreedt dan bestaat de mogelijkheid om op grond van artikel 7:14 en 7:15 van de Waterwet een verzoek tot schadevergoeding volgens de regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999 in te dienen.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

BIJLAGE 1 bij vergunningvoorschriften: Monitoring van de effecten van het windturbinepark

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Algemene eisen

In het monitoring- en evaluatieplan dient door de vergunninghouder in beeld gebracht te worden welk bestaand onderzoek er aan ieder onderzoeksonderwerp plaatsvindt. Voor ieder onderwerp dient hierbij aangegeven te worden of er in het kader van het monitoringsprogramma bij dit bestaande onderzoek aangesloten kan worden.

Uit het monitoring- en evaluatieplan moet blijken dat er per onderwerp, vanaf het kalenderjaar van de aanvang van het eerste onderzoek jaarlijks d.w.z. per kalenderjaar, een zelfstandig leesbaar, wetenschappelijke voortgangrapportage opgeleverd wordt. Tevens moet blijken dat er aansluitend aan het eind van de monitoringsperiode een Engelstalige eindrapportage met Nederlandse samenvatting wordt opgeleverd dat van voldoende wetenschappelijke kwaliteit is. Dit onderdeel is ter goedkeuring door het bevoegd gezag.

In het monitoring- en evaluatieplan dient opgenomen te worden, dat voordat de definitieve voortgangsrapportage, dan wel eindrapportage wordt ingediend, het bevoegd gezag gedurende tenminste 6 weken de gelegenheid krijgt om inhoudelijk commentaar op een concept-rapportage te geven. De vergunninghouder wordt geacht dit inhoudelijk commentaar in de definitieve rapportage te verwerken. De concept-rapportages dienen net als de definitieve rapportages voldoen aan de eisen van zelfstandige leesbaarheid. Dit onderdeel is ter goedkeuring door het bevoegd gezag.

In het monitoring- en evaluatieplan moet een jaarlijkse (per kalenderjaar) presentatie van de onderzoeksresultaten worden opgenomen. Deze presentatie dient plaats te vinden voordat de concept voortgangsrapportage, dan wel de concept eindrapportage van het onderzoek, wordt ingediend. Op verzoek van het bevoegd gezag wordt vergunninghouder verzocht aan het bevoegde gezag (al dan niet bijgestaan door onafhankelijke deskundige) een mondelinge toelichting op de onderzoeksresultaten te geven.

Uit het monitoring- en evaluatieplan moet blijken dat jaarlijks (per kalenderjaar) de basisgegevens worden opgeleverd. Tevens moet blijken in welk format de basisgegevens worden aangeleverd. Dit laatste is ter goedkeuring door het bevoegd gezag.

In het monitoring- en evaluatieplan dient opgenomen te worden dat uiterlijk 6 maanden na afloop van het kalenderjaar waarover gerapporteerd dient te worden, de definitieve voortgangsrapportagerapportage, dan wel de eindrapportage alsmede de verzamelde basisgegevens worden opgeleverd.

Het monitoring- en evaluatieplan dient tenminste de volgende onderwerpen te bevatten, en te voldoen aan de bij de onderwerpen gestelde eisen en criteria, tenzij vergunninghouder aantoont reeds op een ander wijze (bijvoorbeeld door verkrijging van de gegevens van andere reeds uitgevoerde onderzoeken) over de in de onderwerpen genoemde gegevens te beschikken. Dit dient ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

1. Onderwatergeluid ten gevolge van heien

Beoogd resultaat

Doel van de metingen is om gegevens te verzamelen over het voortplantingsgedrag van heigeluid in de Noordzee. Om het voortplantingsgedrag van geluid onder water over de lange en middenlange afstand te kunnen voorspellen, wordt gebruik gemaakt van een "ray-tracing" model. Voor de kalibratie en validatie van zo'n model zijn in situ meetgegevens nodig.

Te gebruiken methodes

De vergunninghouder dient gebruik te maken van een permanente meetopstelling. Aanvullend hierop moeten transecten worden gevaren met een aantal hydrofoons die op verschillende dieptes geïnstalleerd worden, zodat een goed ruimtelijk beeld kan worden verkregen van de propagatie van het heigeluid. De hierbij te meten waarden zijn de L_p , SEL en L_{eq} , zoals beschreven in de passende beoordeling. De metingen dienen betrekking te hebben op een voor zeezoogdieren en vissen relevant frequentiebereik.

Tijdsaspecten en begrenzing meetgebied

De metingen vinden plaats tijdens de heiactiviteiten. Daarnaast moeten er ook metingen aan het "ambient noise" tussen de heiactiviteiten door worden uitgevoerd.

Bij de te varen transecten moet extra aandacht worden besteed aan het gebied vanaf de geluidsbron richting kustzone.

De lengte van de transecten wordt bepaald tot de afstand waarop het geluidsniveau door heien niet langer te onderscheiden is van de "ambient noise".

Gewenste nauwkeurigheid

Het aantal te varen transecten en het aantal te gebruiken hydrofoons en meetopstellingen moet zo gekozen worden dat een voor de modellering voldoende gedetailleerd ruimtelijk beeld van de propagatie van het heigeluid kan worden verkregen. Dit is ter beoordeling aan het bevoegd gezag.

Overige punten

Naast de gegevens die opgeleverd moeten worden, dienen de resultaten van de metingen ook in een wetenschappelijke rapportage samengevat en beschreven te worden.

2. Geluidsmeting operationeel windturbinepark

Beoogd resultaat

Doel van dit meetonderdeel is het vaststellen van de (langdurig-gemiddelde) L_{eq} -niveaus, alsmede van de L_p -niveaus van eventueel (kortdurend) optredende 'transients', van het geluid dat door een operationeel windmolenpark wordt geproduceerd.

Te gebruiken methodes

Er dient gebruik gemaakt te worden van een permanente meetopstelling. De metingen dienen betrekking te hebben op een voor zeezoogdieren en vissen relevant frequentiebereik.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Tijdsaspecten en begrenzing meetgebied

De metingen vinden plaats vanaf het begin van de operationele periode. De metingen moeten een jaar lang continu worden uitgevoerd. De metingen moeten worden uitgevoerd in het windturbinepark en in een gebied rond het windturbinepark, tot op een afstand waarop de geluidsniveau niet langer fysisch te onderscheiden is van de "ambient noise".

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Gewenste nauwkeurigheid

De metingen moeten informatie opleveren over de geluidsproductie onder alle weersomstandigheden.

3. Effecten van helen op vis

Beoogd resultaat

Het doel van dit monitoringsonderdeel is tweeledig.

Doel is het vaststellen van het voorkomen van vis in het plangebied in relatie tot heilactiviteit. Daarnaast dient de vissterfte in relatie tot de afstand van de heilocatie bepaald te worden.

Te gebruiken methodes

Voor het eerste meetdoel dienen er vissurveys voor het plangebied en in een referentiegebied te worden uitgevoerd.

Voor het vaststellen van de vissterfte moet er gewerkt worden met een meetopstelling waarbij op diverse afstanden van de heilocatie vissen gevangen worden gezet.

Bij de proefopstelling moet met diverse vissoorten, met een verschillende gevoeligheid voor onderwatergeluid worden gewerkt.

Tijdsaspecten en begrenzing meetgebied

De fish surveys moeten voor aanvang van de heiwerkzaamheden, tijdens de heiwerkzaamheden en enkele uren later worden uitgevoerd in het plangebied en in een representatief referentiegebied.

De vissterfte moet worden vastgesteld vlak voor het heien, tijdens de heiwerkzaamheden en enkele uren later nog eens. Bij de vissterfmeting, moet er ook een blanco proef in een gebied zonder heilactiviteit worden uitgevoerd om de vissterfte door overige oorzaken, ten gevolge van de proefopzet uit te kunnen sluiten.

Gewenste nauwkeurigheid

De survey moet met een zodanige ruimtelijke resolutie en frequentie worden opgezet, dat een statistisch voldoende betrouwbaar resultaat wordt verkregen. Dit is ter beoordeling aan het bevoegd gezag. Eenzelfde eis geldt voor de opzet van de vissterfmeting.

Bij de monitoring moeten zoveel mogelijk de methodes worden aangehouden die bij de jaarlijkse "fish surveys" door IMARES worden gebruikt.

Overige punten

De meetopstelling dient indien mogelijk gecombineerd te worden met overige monitoringsonderdelen op het gebied van onderwatergeluid.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

4. Monitoring bruinvissen in relatie tot het windturbinepark

Beoogd resultaat

Doel van het onderzoek is het vermijdingsgedrag van bruinvissen ten gevolge van heien te bepalen.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Te gebruiken methodes

De te volgen methode is het aanleggen van een c-pod netwerk in combinatie met het uitvoeren van visuele waarnemingen met bootsurveys. De boot dient hierbij tevens te worden uitgerust met gevoelige hydrofoons waarmee het geluid van aanwezige bruinvissen kan worden geregistreerd.

Tijdsaspecten en begrenzing meetgebied

Het c-pod netwerk moet binnen en rond het windturbinepark worden aangelegd. Het netwerk moet continu meten vanaf één jaar voor aanvang van de bouwperiode tot 3 jaar na aanvang van de operationele periode. De vaartochten moeten worden uitgevoerd vanaf één jaar voor aanvang van de bouwperiode tot 3 jaar na aanvang van de operationele periode. De tellingen dienen tenminste maandelijks uitgevoerd te worden.

De tellingen dienen binnen en buiten het windturbinepark tot tenminste 15 km uit het windturbinepark, gemeten vanaf de randen van het windturbinepark, plaats te vinden.

De configuratie van het c-pod netwerk dient zodanig ontworpen te worden dat inzicht kan worden verkregen in de effecten van het heien op het eventuele vermijdingsgedrag.

De vaartochten moeten met een dusdanige resolutie in tijd en ruimte worden opgezet dat eventuele vermijdinggedrag gedetecteerd kan worden.

Het gehele onderzoek moet zodanig worden opgezet, dat een statisch voldoende betrouwbaar resultaat wordt verkregen.

Dit laatste is ter beoordeling aan het bevoegd gezag.

Overige punten

De monitoring van de bruinvissen kan gecombineerd worden met de vaartochten voor de vogeltellingen.

5. Monitoring zeehonden in relatie tot het windturbinepark

Beoogd resultaat

Doel van de meting is om gegevens over de migratieroutes van de Gewone zeehond en de Grijze zeehond te verzamelen.

Te gebruiken methodes

Voor dit onderzoek moet er worden aangesloten bij het zenderonderzoek dat door IMARES wordt uitgevoerd.

Tijdsaspecten begrenzing meetgebied

Het zenderonderzoek dient zodanig te worden uitgebreid zodat inzicht kan worden verkregen in de migratieroutes van beide soorten op het NCP ter hoogte van de Voordelta en Hollandse kustzone. Dit is ter beoordeling aan het bevoegd gezag. Er wordt continu gemeten vanaf één jaar voor aanvang van de bouwperiode tot 3 jaar na aanvang van de operationele periode.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Gewenste nauwkeurigheid

Het onderzoek dient voor wat betreft de nauwkeurigheid, 'state of the art' uitgevoerd te worden. Dit is ter beoordeling aan het bevoegd gezag.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Overige punten

Er dient aangesloten te worden bij bestaand onderzoek aan gezenderde zeehonden

6. Monitoring zeevogels in relatie tot het windturbinepark

Beoogd resultaat:

Met voldoende statistische zekerheid is vermindering van zeevogels ten gevolge van het windturbinepark in kaart gebracht. Dit dient als toetsing van de aannames in het MER met betrekking tot verminderingseffecten van zeevogels ten gevolge van het windturbinepark Q4-West.

Te gebruiken methodes

Hiervoor moeten er op de planlocatie en het omliggende gebied vogeltellingen volgens de ESAS standaard worden uitgevoerd. De tellingen dienen uitgevoerd te worden door waarnemers die deze standaard kunnen toepassen.

Tijdsaspecten en begrenzing gebied

De tellingen dienen plaats te vinden binnen en buiten het windturbinepark (tot tenminste 15 km uit het windturbinepark gemeten vanaf de randen van het windturbinepark).

De vaartochten moeten worden uitgevoerd vanaf één jaar voor aanvang van de bouwperiode tot 3 jaar na aanvang van de operationele periode. De tellingen dienen tenminste maandelijks uitgevoerd te worden.

De tellingen dienen binnen en buiten het windturbinepark tot tenminste 15 km uit het windturbinepark, gemeten vanaf de randen van het windturbinepark, plaats te vinden.

Gewenste nauwkeurigheid

In het MEP dient inzichtelijk te worden gemaakt met welke statische betrouwbaarheid effecten kunnen worden gedetecteerd. De vaartochten moeten met een dusdanige resolutie in tijd en ruimte worden opgezet dat eventuele verminderinggedrag gedetecteerd kan worden. Het bevoegd gezag beoordeelt of de te verwachten betrouwbaarheid voldoende is.

Overige punten

Dit onderwerp kan tegelijkertijd met monitoring ten aanzien van bruinvissen uitgevoerd worden.

7. Fluxmetingen zeevogels en koloniebroeders

Beoogd resultaat:

Doel van de meting is om gegevens te verzamelen van soortspecifieke fluxen van zeevogels en koloniebroeders, zoals omschreven in de passende beoordeling, in en om het windturbinepark Q4-West.

Te gebruiken methodes

Radarmetingen, visuele waarnemingen en zo mogelijk observaties met behulp van restlichtversterkers of vergelijkbare methodes. De visuele waarnemingen en

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

waarnemingen met restlichtversterkers zijn ter ondersteuning van de radarbeelden en noodzakelijk om soortspecifieke fluxen te bepalen.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

Tijdsaspecten en begrenzing gebied

Met de radar dient een permanente fluxmetingen uitgevoerd te worden bij het windturbinepark Q4-West. De radarmetingen, visuele waarnemingen en zo mogelijk waarnemingen met restlichtversterkers worden uitgevoerd tot ten minste 5 jaar na aanvang van de operationele periode van het park.

Gewenste nauwkeurigheid

De visuele waarnemingen dienen met een zodanige frequentie plaats te vinden dat wat betreft soortspecificiteit van de fluxen een voldoende betrouwbaar resultaat kan worden verkregen. Het laatste is ter beoordeling aan het bevoegd gezag. Bij de nachttellingen voldoet determinatie op genusniveau.

Overige punten

Dit onderwerp dient tegelijkertijd met overige monitoring met gebruikmaking van radar uitgevoerd te worden.

8. Ontwijkgedrag van zeevogels en koloniebroeders of metingen van slachtoffers

Beoogd resultaat:

Het kwantitatief en soortspecifiek bepalen van zowel macro- als micro-avoidance om derhalve het aanvaringsrisico te kunnen bepalen.

Te gebruiken methodes

Macro-avoidance: Radarmetingen, visuele waarnemingen zo mogelijk gebruik makend van restlichtversterkers of vergelijkbare methodes. De visuele waarnemingen en waarnemingen met restlichtversterkers zijn ter ondersteuning van de radarbeelden en noodzakelijk om soortspecifieke uitwijking kwantitatief te bepalen.

Micro-avoidance: In het MEP dient te worden uitgewerkt welke methoden gebruikt zullen worden om de micro-avoidance vast te stellen.

Indien het niet mogelijk blijkt micro-avoidance te meten is het noodzakelijk dat aanvaringslachtoffers worden gemeten. Dit is ter beoordeling aan het bevoegd gezag.

Tijdsaspecten en begrenzing gebied

Het onderzoek met betrekking tot ontwijkgedrag vindt voor wat betreft het radaronderzoek continu plaats tot tenminste 5 jaar na aanvang van de operationele periode. De visuele waarnemingen worden ook tot tenminste 5 jaar na aanvang van de operationele periode uitgevoerd.

Gewenste nauwkeurigheid

In het MEP dient duidelijk te worden gemaakt met welke statistische betrouwbaarheid macro-avoidance, micro-avoidance en/of aanvaringslachtoffers kunnen worden gedetecteerd.

De visuele waarnemingen dienen met een zodanige frequentie plaats te vinden dat wat betreft soortspecificiteit van het ontwijkgedrag een voldoende betrouwbaar resultaat kan worden verkregen.

Het bevoegd gezag beoordeelt of de te bereiken betrouwbaarheid voldoende is.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Overige punten

Dit onderwerp dient tegelijkertijd met overig onderzoek ten aanzien van koloniebroeders uitgevoerd te worden.

Datum

23 mei 2013

Nummer

RWS-2013/26265

9. Ruimtelijke verspreiding van koloniebroeders

Beoogd resultaat:

Het beoogde doel met betrekking tot de ruimtelijke verspreiding van koloniebroeders heeft betrekking op de kleine mantelmeeuw. Voor de kleine mantelmeeuw is het beoogde doel de onderbouwing van de aannames met betrekking tot het verspreidingsmodel van de kleine mantelmeeuw uit de passende beoordeling Q4-West. Het beoogde resultaat hierbij zijn kwantitatieve verspreidingsgegevens van kleine mantelmeeuwen vanuit broedkolonies.

Te gebruiken methodes

Vanaf schepen transecttellingen uitvoeren vanaf de broedkolonie richting zee tot een afstand van 120 km. Via deze tellingen de dichtheidsvariatie van de kleine mantelmeeuw vaststellen. Dit onderzoek dient volgens de ESAS standaard te worden uitgevoerd.

Het uitrusten van kleine mantelmeeuwen met satellietzenders zodat inzicht wordt verkregen in het foerageerhabitat en foerageer afstand van deze soort in het broedseizoen.

Tijdsaspecten en begrenzing gebied

Voor de kleine mantelmeeuw dient met name de kolonie Duinen en Lage Land van Texel onderzocht te worden. De transecttellingen dienen jaarlijks te worden herhaald tot minimaal 5 jaren na aanvang van de operationele periode. Het eerste jaar begint met het eerstvolgende broedseizoen na aanvang van de operationele periode. De transecten moeten binnen het broedseizoen gevaren worden. Het telemetrieonderzoek vindt eveneens continu plaats gedurende 5 jaren te beginnen bij het eerste broedseizoen na aanvang van de operationele periode,

Gewenste nauwkeurigheid

De transecttellingen dienen met een zodanige frequentie en resolutie te worden opgezet dat een statistisch betrouwbaar resultaat wordt verkregen. Het aantal met satellietzenders uit te rusten vogels dient zodanig te zijn dat een statistisch betrouwbaar resultaat kan worden verkregen. Dit dient in het MEP te worden uitgewerkt. Het bevoegd gezag beoordeelt of de te bereiken nauwkeurigheid voldoende is.

Overige punten

In het MEP dient onderzocht te worden of er voor het telemetrieonderzoek van kleine mantelmeeuwen kan worden aangesloten bij het onderzoek van SOVON. SOVON voert op beperkte schaal onderzoek uit naar de vliegbewegingen van de kleine mantelmeeuw vanaf de broedkolonie naar foerageerplekken.

10. Effecten op de luchtvaart, inclusief radio- en radardekking

Beoogd resultaat:

Het doel van dit monitoringsonderdeel is drieledig:

- Het bepalen van de aard en omvang van incidenten en bijna-incidenten in relatie tot aard en omvang van het luchtverkeer.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

- Aan de hand van deze incidentenboekhouding inzichtelijk maken wat de milieu-effecten van de Incidenten zijn.
- Effecten van het windturbinepark op de radio- en radardekking voor laagvliegend verkeer.

Datum
23 mei 2013
Nummer
RWS-2013/26265

Te gebruiken methodes

De methode is vrij te kiezen, in zoverre het beoogde resultaat bereikt wordt en het voorstel voldoet aan de hierna volgende punten.

Tijdsaspecten en begrenzing gebied

Het onderzoek moet onder alle weersomstandigheden uitgevoerd worden in en bij het operationele windturbinepark. Tevens moet bepaald worden tot op welke afstand van het windturbinepark effecten op de radio- en radardekking, met de gangbare apparatuur, waarneembaar zijn.

Gewenste nauwkeurigheid:

In het MEP dient een zodanige methode worden gekozen dat statistisch betrouwbare resultaten worden verkregen. Dit ter beoordeling aan het bevoegd gezag.

Overige punten:

Het monitoring en evaluatieprogramma voor dit onderdeel zal in het kader van de goedkeuring van bovengenoemd programma door het bevoegd gezag, voor advies aan het LVNL worden voorgelegd.

11. De effecten op de scheepvaart, inclusief radarverstoring

Beoogd resultaat:

Het doel van dit monitoringsonderdeel is drieledig:

- Het bepalen van de aard en omvang van Incidenten en bijna-incidenten in relatie tot aard en omvang van het scheepvaartverkeer.
- Aan de hand van deze incidenten-boekhouding inzichtelijk maken wat de milieu-effecten hiervan zijn.
- De optredende radarverstoringen op de radarinstallaties van schepen in de verkeersstromen om het windturbinepark en de invloed daarvan op het gedrag van schepen zijn bekend.

Te gebruiken methodes

De methode is vrij te kiezen, in zoverre het beoogde resultaat bereikt wordt en het voorstel voldoet aan de hierna volgende punten.

Tijdsaspecten en begrenzing gebied

- Het onderzoek moet onder alle weersomstandigheden uitgevoerd worden bij het operationele windturbinepark.
- Er moet bepaald worden tot op welke afstand van het windturbinepark effecten op de radarinstallaties, met de gangbare apparatuur, waarneembaar zijn en welke effecten dit heeft op het gedrag van de scheepvaart rondom het windturbinepark.

ONTWERPBESLUIT WATERVERGUNNING WINDTURBINEPARK Q4-WEST

Gewenste nauwkeurigheid

In het MEP dient een zodanige methode te worden gekozen dat statistisch betrouwbare resultaten worden verkregen. Dit ter beoordeling aan het bevoegd gezag.

Datum
23 mei 2013

Nummer
RWS-2013/26265

